

Magyar politikaibefolyás-építés – Az Orbán-rezsim törekvései az illiberalizmus exportjára

Célok, eszközök, szereplők, eredmények

2022. december

Ez a tanulmány nem jöhetett volna létre a Political Capital gyakornokainak lelkiismeretes, alapos és kitartó munkája nélkül.

A kutatás a Heinrich-Böll-Stiftung e.V. prágai irodájával együttműködésben készült. A tanulmányban szereplő vélemények a szerzők sajátjai, és nem feltétlenül tükrözik a Heinrich-Böll-Stiftung álláspontját.

Vezetői összefoglaló

A nemzetközi befolyásépítés alapvető nemzeti érdek, számos gazdasági és diplomáciai előnnyel járhat egy ország számára. Az Orbán-rezsim nemzetközi építkezésének stratégiai célja azonban sokkal inkább a rendszer hosszú távú fennmaradásának biztosítása azáltal, hogy a kormányzat számára megfelelő külpolitikai környezetet próbál teremteni, és ellensúlyozza a jogállam leépítése és a rendszerszintű korrupció miatti kritikákat és eljárásokat.

Így bár az Orbán-rezsim nemzeti jelszavakkal igazolja a nemzetközi befolyásépítést, egyelőre nem látszik, hogy ez a rezsimén túl a nemzeti érdeket is szolgálná. Az erőfeszítések ellenére Magyarország nemzetközi súlya és befolyása ugyanis csökken, az ország egyre inkább elidegenedik a saját szövetségi rendszerén belül. Az orosz-ukrán háborúban elfoglalt kormányzati álláspont pedig olyan külpolitikai kudarcnak tűnik, ami már az elmúlt években kiépített nemzetközi kapcsolatokat és befolyást is veszélyezteteti (ld. lengyel-magyar viszony, V4 helyzete).

Az Orbán-rezsim nemzetközi kapcsolatépítése nem intézményeken, hanem pártokon vagy egyes politikai személyiségeken keresztül történik. Mivel a kormány szövetségesei és partnerei többségében nincsenek kormányon, Magyarország érdekérvényesítő képessége egyre gyengül.

A befolyásépítés gazdasági haszna legtöbbször nem nemzetgazdasági szinten, hanem a kormányközeli vállalkozásoknál jelentkezik.

Az Orbán-rezsim nemzetközi szinten kényszerpályán mozog, saját politikájának köszönhetően kisodródott az európai és globális fősodorból, a döntéseket jórészt trollpolitikával és zsarolással (blokkolással, vétóval) tudja befolyásolni. Mivel a jogállam leépítésére és a korrupcióra épülő rezsim természetéből adódóan konfliktuskereső és konzolidálhatatlan, nem tud visszatérni a politikai mainstreambe, hiába nem tűnik valószínűnek az európai „populista áttörés”.¹ Az orbáni politizálás lényege ugyanakkor az erő mutatása: ha kényszerpályán van is, előremenekül, hogy a populista hullám egyik vezéralakja legyen. Jól leírják a gondolkodást a felcsúti kisvasútról 2015-ben elhangzott miniszterelnöki szavak „Ha támadják a kisvasutat, akkor meg kell hosszabbítani Bicskéig, és ha akkor is támadják, akkor meg Lovasberényig. Ez nem krakélerség, tisztelt Hölgyeim és Uraim, hanem életfölfogás, sőt talán életöszton.”²

Célja elérése érdekében az **Orbán-rezsim a külpolitikában is gyakran alkalmaz nem szokványos eszközöket**, mint például a tabudöntőgető és a saját, euroatlanti szövetségi rendszerrel szembenemő retorikát, a trollpolitikát, nemzetközi döntések akadályozását, valamint új stratégiai szövetségek kialakítását. Mindezek révén az Orbán-rezsim és a magyar miniszterelnök több alkalommal is a nemzetközi figyelem középpontjába került, és a saját jelentőségét mindenképp erősíteni tudta. Imázsát is jelentősen átalakította: egykori liberális politikusból az illiberalizmus zászlóvivőjévé, a populista jobboldal és szélsőjobboldal nemzetközi szinten is jegyzett alakjává vált.

Hozzájuk hasonlóan, **külpolitikája középpontjába Orbán Viktor is a „nemzeti szuverenitás” és a kulturális homogenitás megvédését, valamint a „faji-” és „civilizációs keveredés” elutasítását helyezi.** Víziója szerint a Nyugat a liberális politikával felszámolja a saját alapjait és elveszíti dominanciáját, ezért egyrészt jó kapcsolatokat kell kialakítani a felemelkedő keleti hatalmakkal, másrészt Nyugaton küzdeni kell a mainstream politika megváltoztatásáért. Mindezzel persze saját rendszere fenntarthatósága szempontjából is kedvezőbb nemzetközi környezetet alakíthat ki.

Az Orbán-rezsim külpolitikai céljai:

- az euroatlanti szövetségi rendszerben a politikai mainstream megbuktatása, a társadalmi/kulturális hegemoniaváltás megvalósítása;

- az EU-ból való kilépés helyett annak megváltoztatása;
- mélyebb integráció helyett az ún. „Nemzetek Európája”, amely nem szól bele az egyes tagállamok ügyeibe;
- a keleti és déli országokkal erős kétoldalú és gazdasági kapcsolatok kialakítása;
- a Nyugat-Balkánon és a kelet-közép-európai régióban az európai mainstream politikával szemben álló szövetséges országok, illetve lekötözött politikusok hálózatának kialakítása;
- a szomszédos országokkal jó viszony, gazdasági befolyás, a határon túli magyar közösségek körében pedig hegemonia kialakítása, szavazataik megszerzése érdekében.

A **politikai befolyásépítés három fő eszköze** különböztethető meg:

- **Ideológia alapú befolyásépítés:** célpontjai a nacionalista, ultrakonzervatív, vallásos, populista radikális jobboldali vagy akár szélsőjobboldali társadalmi és politikai szereplők, akikkel csak a közös témákra koncentrálnak. Ezek a bevándorlás- és genderellenesség, mélyebb európai integráció elutasítása, antiliberalizmus.
- **Médiabefolyás-építés:** elsősorban a Nyugat-Balkánon figyelhető meg, célja helyi médiumok felvásárlása, majd a helyi szövetséges politikai szereplőket támogató propagandacsatornákká alakítása.
- **Gazdaságibefolyás-építés:** egyszerre szolgálja a helyi szövetséges politikai szereplők támogatását és az Orbán-rezsim gazdasági alapjainak biztosítását.

A **befolyásépítés főszereplői** az Orbán-rezsim prominens politikusai, a kormányzat által szervezett „civil szervezetek” (GONGO-k) és „think tankek”, valamint üzleti közvetítőemberek.

A jórészt az Európai Parlament Európai Konzervatívok és Reformerek (ECR) és Identitás és Demokrácia (ID) frakcióiban ülő populista radikális jobboldali és szélsőjobboldali pártokkal történő kapcsolatépítés a 2015-ös ún. európai menekültválságtól kapott lendületet, és a Fidesz EPP-ből történő kisodródásával erősödött fel igazán. **Mára az EU szinte minden tagállamában van olyan párt, amely a Fidesz melletti kiállás és az ideológiai hasonlóság vagy az orbáni politika iránti szimpátia alapján az Orbán-rezsim szövetségese vagy partnere.** Közülük a **legfontosabbak a lengyel Jog és Igazságosság (PIS), az olasz Liga és az Olaszország Testvérei (FdI), a spanyol Vox, a francia Nemzeti Tömörülés (RN).** A Fidesznek vannak partnerei a mainstream pártok között is, mint a francia Republikánusok (LR), a Szlovén Demokrata Párt (SDS), az Irány – Szlovák Szociáldemokrácia (Smer) és a Hajrá, Olaszország! (FI).

Az amerikai Republikánus Párttal és főleg annak trumpista szárnyával Trump elnöksége alatt váltak szorosra a Fidesz kapcsolatai. Ebben nagy szerepe volt Orbán bevándorlás- és „gender”-ellenes politikájának (például a kerítésépítésnek, a hagyományos családmodell mellett kiállásnak és az LMBTQI-jogokat korlátozó ún. gyermekvédelmi törvénynek), kétharmados választási győzelmeinek, a megbízott amerikai lobbistáknak, a magyar GONGO-k aktivitásának (ösztöndíjprogramok, rendezvények), valamint az amerikai médiamegjelenéseknek (pl. Tucker Carlson műsoraiiban).

A Nyugat-Balkánon a médiavásárlások és más gazdasági aktivitások (korrupciós eszközök) a befolyásépítés fő eszközei. Fő szövetségesei Aleksandar Vučić szerb elnök, Janez Janša volt szlovén miniszterelnök, Milorad Dodik, a bosznia-hercegovinai Szerb Köztársaság elnöke, valamint Észak-Macedóniában Nikola Gruevszki pártja, a Belső Macedón Forradalmi Szervezet - Demokratikus Párt a Macedón Nemzeti Egységért.

A **határon túli magyar közösségek körében** a befolyásépítés fő eszközei a szervezeti támogatások, a magyar politikai szereplők függőségi helyzetbe hozása, a média- és sportbefektetések, valamint az ingatlanvásárlások.

Tartalomjegyzék

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ.....	3
1. AZ ORBÁN-REZSIM HELYE A NEMZETKÖZI POLITIKÁBAN.....	6
1.1. MAGYARORSZÁG GEOPOLITIKAI SÚLYA.....	6
1.1.1. <i>Stratégiai cél</i>	6
1.1.2. <i>„Unortodox” eszközök</i>	6
1.1.3. <i>Az Orbán-rezsim megítélése</i>	8
1.2. AZ ORBÁN-REZSIM KÜLPOLITIKAI VÍZIÓJA ÉS CÉLJAI	9
1.2.1. <i>Ideológia</i>	9
1.2.2. <i>Vízió</i>	9
1.2.3. <i>Külpolitikai célok</i>	9
2. AZ ORBÁN-REZSIM BEFOLYÁSÉPÍTÉSE – ESZKÖZÖK, TÉMÁK, SZEREPLŐK.....	10
2.1. A POLITIKAI BEFOLYÁSÉPÍTÉS ESZKÖZEI	10
2.1.1. <i>Ideológia alapú befolyásépítés</i>	10
2.1.2. <i>Médiabefolyás-építés</i>	12
2.1.3. <i>Gazdaságibefolyás-építés</i>	12
2.2. A BEFOLYÁSÉPÍTÉS FŐSZEREPLŐI.....	12
2.2.1. <i>Fideszes/kormányzati politikusok, kormánytisztviselők</i>	12
2.2.2. <i>Kormányzat által szervezett civil szervezetek (GONGO-k) és think tankek</i>	13
2.2.3. <i>Üzleti közvetítőemberek</i>	14
3. A BEFOLYÁSÉPÍTÉS FOLYAMATA ÉS CÉLPONTJAI.....	14
3.1. BEFOLYÁSÉPÍTÉS AZ EURÓPAI UNIÓBAN	14
3.2. BEFOLYÁSÉPÍTÉS AZ USA-BAN	20
3.3. BEFOLYÁSÉPÍTÉS A NYUGAT-BALKÁNON.....	22
3.3.1. <i>Szlovénia és Észak-Macedónia – befolyásolás és média</i>	22
3.3.2. <i>Régi szövetség Szerbiában</i>	22
3.3.3. <i>Új szövetséges Boszniában</i>	23
3.4. BEFOLYÁSÉPÍTÉS A HATÁRON TÚLI MAGYAR KÖZÖSSÉGEKBE.....	23
3.4.1. <i>Médiabefektetések</i>	23
3.4.2. <i>Sportbefektetések</i>	23
3.4.3. <i>Épületvásárlások</i>	24
4. JAVASLATOK	24
HIVATKOZÁSOK	25

1. Az Orbán-rezsim helye a nemzetközi politikában

1.1. Magyarország geopolitikai súlya

Az Orbán-rezsim nemzetközi politikában elfoglalt helyét alapvetően Magyarország geopolitikai súlya határozza meg. Ebben a tekintetben Magyarország nem tartozik a meghatározó országok közé Európában, de a jelentőségét sem érdemes lebecsülni. A magyar geopolitikai gondolkodás hagyományosan két adottságra építve igyekszik emelni az ország nemzetközi súlyát. Az egyik a földrajzi fekvés, amely Magyarországot több szempontból is fontos tranzitországgá teszi. A másik a földrajzinál tágabb értelemben vett közvetítő szerep, amely azt feltételezi, hogy Magyarország kulturális és gazdasági értelemben is hidat képez („kompország”) Kelet és Nyugat között. Az Orbán-rezsim is döntően erre a két jellemzőre alapozva dolgozta ki a külpolitikai vízióját és stratégiáját. Ennyiben tehát Orbán Viktor 2010 óta regnáló kormányai sem hoztak újat a magyar külpolitikai hagyományhoz és a rendszerváltás óta hivatalban lévő kormányokhoz képest. Annnyiban viszont nagyon is, hogy Orbán Viktor ambíciója nagyobb az elődeiénél: a meglévő adottságokra építve egyfajta középhatalmi státuszt szeretne elérni az Európai Unióban, vagy legalább a kelet-közép-európai régióban, hogy növelje a mozgásterét és a rendszerét hosszú távon fenn tudja tartani. Mindezt úgy, hogy Magyarország gazdasági ereje egyelőre hiányzik ehhez, hiszen néhány régiós szinten is jelentős nagyvállalatot (pl. MOL, OTP) leszámítva, a magyar gazdasági szereplők nem elég fajsúlyosak nemzetközi szinten, éppen ezért a kormány egyik törekvése, hogy ezen változtasson.

1.1.1. Stratégiai cél

Az Orbán-rezsim a középhatalmi ambícióit kül- és belpolitikai szinten is számtalanszor megfogalmazta stratégiai célként. A magyar kormányfő kifelé sokszor hangsúlyozza, hogy Magyarország önmagában nem elég nagy, de példaadó (trendsetter) szerepre törekszik, míg befelé a fő üzenete az, hogy a baloldali kormányokra jellemző, a szövetséges hatalmi központoknak alárendelődő, „merjünk kicsik lenni” politikáját 2010 után felváltotta a realizmus elméletén alapuló, magyar érdekeket érvényesítő, „szuverenista” politika. Ez a 2015-re részletesen megfogalmazott külpolitikai doktrína szerint azt jelenti, hogy „szakítani azzal a korábbi doktrínával, hogy az érdekeink egybeesnek annak a nagyhatalomnak az érdekeivel, amelynek az érdekszférájába tartozunk”³. Azaz bár Magyarország az euroatlanti szövetségi rendszer része, nem kell mindenben igazodni a nyugati értékekhez és érdekekhez. Ehelyett, Orbán Viktor geopolitikai képlete szerint, a regionális és globális nagyhatalmakat – az USA-t, Oroszországot, Kínát, Németországot és Törökországot – érdekeltté kell tenni az Orbán-rezsim (Orbán Viktor szóhasználatában: Magyarország) sikerében és stabilitásában.⁴ Ezért is fontosak a jó kapcsolatok mind a Nyugattal, mind a Kelettel, és ez az, ami a kelet-közép-európai régió más országaival együtt Magyarország nemzetközi jelentőségét is megemelheti. Az Orbán-rezsim hosszú távú fenntartását ez a stratégiai céljelölés azzal szolgálja, hogy a nyugati demokratikus és jogállami értékek sokszor nyílt megsértését a nagyobb nemzeti szuverenitás és egy nemzetközi szinten is erősebb Magyarország megteremtésének vágyával igazolja, a normasértések nemzetközi számonkérését pedig a magyar szuverenitás korlátozásának, beavatkozásnak, Magyarország feletti gyámkodásnak állítja be. Olyan viszonyra törekszik a nyugati nagyhatalmakkal, amely segít megelőzni, vagy legalábbis gátolni, hogy ezen országok aktuális kormányai aktívan és hathatósan szembeforduljanak rendszerével, vagy egyéni hasznuk (pl. német gazdasági szereplők mély magyarországi beágyazottsága, gazdasági kedvezmények, befektetések, közös projektek) vagy a konfrontáció magas költsége (ellenzéki populista szereplők támogatása, fenyegetés a fősodorbeli konzervatív pártok elpusztításával⁵) miatt.

1.1.2. „Unortodox” eszközök

Az Orbán-rezsim stratégiai célja érdekében a külpolitikában is gyakran alkalmaz nem szokványos eszközöket. A klasszikus diplomácia szabályait felrúgva sokszor nem a jó kapcsolatok kialakítására és

a konfliktusok elsimítására törekszik, hanem – a belpolitikához hasonlóan – az ellentétek kiélezésére, a megosztásra épít. Ennek eszközei:

- a saját (euroatlanti) szövetségi rendszerből való kibeszélés,
- az új stratégiai szövetségek kialakítására való törekvés (pl. csatlakozás a Türk Államok Szervezetéhez),
- a véd- és dacsövetségek kialakítása (pl. Magyarország és Nagy-Britannia⁶ vagy Magyarország és Lengyelország között),
- a tabudöntőgető retorika,
- Európa egészére kiterjedő közvélemény-kutatások,
- kommunikációs kampányok,
- trollpolitika,
- befolyásvásárlásra való törekvés (pl. CPAC, MCC, nemzetközi lobbicégek megbízása),
- nemzetközi döntések akadályozása (vétók és vétófenyegetések alkalmazása).

Az Orbán-rezsim vétópolitikája

- 2011-ben Orbán Viktor az EU-ból azóta kilépett brit miniszterelnökkel együtt vétózta meg az uniós alapszerződés módosítását igénylő, német-francia kezdeményezésre javasolt szigorúbb költségvetési szabályozást.
- 2018 áprilisában a magyar kormány megvétózta annak a közös uniós nyilatkozatnak az elfogadását, amelyet az EU a május 2-ai marrákesi csúcstalálkozón készült aláírni a rabati folyamatban részt vevő afrikai országokkal. Ennek értelmében az EU anyagi támogatás fejében a migráció megakadályozására ösztökölte volna az afrikai államokat.
- Az ENSZ Közgyűlése 2018. december 19-én nagy többséggel fogadta el a migrációról szóló megállapodást, az Orbán-kormány azonban nemmel voksolt.
- Magyarország 2019 februárjában megakadályozta, hogy az európai uniós nagykövetek közösen jóváhagyjanak egy határozatot, amely egy Svájjal kötendő együttműködésről szóló volna.
- 2017 októberében a NATO-nagykövetek értekezletén a magyar kormány jelezte, nem támogatja egy magas szintű miniszteri találkozó megrendezését Ukrajnával.
- 2019. október végén az Orbán-kormány megvétózta a NATO nagyköveteinek közös, Ukrajnával foglalkozó nyilatkozatát. Orbán Viktor a kárpátaljai magyar kisebbséggel szembeni diszkriminációval indokolta a lépést.
- 2019 októberében a magyar külügy ellenállása miatt hiúsult meg Recep Tayyip Erdoğan török elnök jogsértéseinek uniós szintű elítélése. Az akkor még 28 tagállamból Ankara szíriai offenzívája előtt Magyarország volt az egyetlen, amelyik leszavazta az EU Törökországnak szánt figyelmeztetését.
- Az Ukrajna elleni 2022-es orosz agresszió kapcsán az Orbán-kormány végső soron minden uniós szankciós csomagot megszavazott, de közben mind nemzetközi, mind hazai szinten bírálta a szankciós politikát, és el is ért bizonyos kivételeket az energiaszankciókban. Emellett Kirill pátriárkát és több orosz oligarchát is lehúzatott a szankciós listáról.
- Kína vonatkozásában Orbán Viktor 2018 őszén még a visegrádi négyek–Japán csúcstalálkozó zárónyilatkozatát is megtorpedózta, mert azt akarta elérni, hogy kivegyék a Kínának kellemetlen utalásokat a szövegből, míg Japán ragaszkodott a szóban forgó mondatokhoz. Később a magyar kormány megvétózta azt az uniós állásfoglalást is, amelyben a tagállamok közös nyilatkozatban bírálták volna a Kína által Hongkongban bevezetett nemzetbiztonsági törvényt, majd a Kínát elítélő felvizezett állásfoglalást is megvétózta.

1.1.3. Az Orbán-rezsim megítélése

Mind ezek révén az Orbán-rezsim és a magyar miniszterelnök több alkalommal is a nemzetközi figyelem középpontjába került. A saját stratégiai céljai felől nézve ért el sikereket és kudarokat, de a saját jelentőségét mindenképpen erősíteni tudta.

- Így például Magyarország földrajzi fekvésénél fogva fontos a térségben, amivel az Orbán-rezsim élt is a 2015-ös európai menekültválság idején. Magyarországon halad ugyanis át az egyik legfőbb Kelet-Nyugat irányú szárazföldi migrációs útvonal, ami megemelte a magyar miniszterelnök jelentőségét. Orbán Viktor kerítést építettett Magyarország déli határán, Európa védelmezőjének definiálta magát, élesen bevándorlásellenes üzeneteket megfogalmazva kimondta, amit Nyugat- és Észak-Európában nagyon sokan gondoltak. Ezzel a bevándorlásellenes politikai szereplőkön túl is sokak szimpátiáját elnyerte, a szélsőjobboldalon pedig egyenesen példamutatónak tartották a magyar kormányfő politikáját.
- Magyarország a migrációs kérdéseken túl is a Balkán egyik kapuja. Orbán Viktor többkevesebb sikerrel, de tudatosan próbálja építeni befolyását a balkáni országokban (Szerbia, Szlovénia, Bosznia-Hercegovina, Észak-Macedónia), ennek pedig egész Európa számára nagy biztonságpolitikai jelentősége van.
- Több európai választáson nemzetközi tényezőnek tudta magát a magyar miniszterelnök, vagy legalábbis elérte, hogy egyes kampányokban témaként került fel az Orbán-rezsimhez való viszony. Így például a 2022-es olaszországi választás kapcsán a francia külügyminisztériumból kiszivárgó információk szerint a francia elnök összehangolta tevékenységét a német kancellárral, hogy „Melonit ne lökjék Orbán Viktor karjaiba”⁷.
- Európa mellett az Amerikai Egyesült Államokban is igyekezett mintaadóként megjelenni az orbáni politika. A CPAC (Conservative Political Action Conference) 2022 májusában, történetében először Európában, Budapesten tartott konferenciát, amit a kormányközeli Alapjogokért Központ szervezett. Ezen Orbán Viktor saját pártja példáját alapul véve 12 pontban⁸ foglalta össze „a siker receptjét” az amerikai és európai konzervatívok számára, majd mindezt pár hónappal később a CPAC Dallasban tartott rendezvényén is megismételte.
- A magyar kormány időnként a NATO-ban is igyekszik – Orbán szavaival – „bot lenni a küllők között”, ezért igyekszik halogatni Svédország és Finnország NATO-csatlakozásának elismerését. Sőt, volt már ennek előzménye is, amikor például 2019 októberében Magyarország megvétózta a NATO nagyköveteinek közös, Ukrajnával foglalkozó nyilatkozatát. A svéd és finn csatlakozás fékezése annyiban újdonság, hogy az egyik oka nagy valószínűséggel a két ország, és talán mások zsarolása is a magyar jogállamisági problémák miatti EU-s eljárásokhoz kapcsolódóan. Tehát az Orbán-kormány politikai céljai elérése érdekében összekapcsol egy NATO-t és egy EU-t érintő ügyet.

Az elmúlt években Orbán Viktor személyes imázsa is sokat változott. Egykori liberális, rendszerváltó politikusból az illiberalizmus zászlóvivőjévé, a populista jobboldal és szélsőjobboldal nemzetközi szinten is jegyzett alakjává vált. Már 2015-ben szimbolikusan jelezte ezt a brit Economist hetilap egyik címlapja, melyen a magyar miniszterelnök Donald Trump akkori amerikai elnökjelölttel és Marine Le Pennek, a francia szélsőjobboldali Nemzeti Front (FN) akkori elnökével volt egy sorban látható „A félelemmel játszanak” felirat alatt. Orbán Viktor tehát nem légüres térben mozog a nemzetközi politikában, hanem egy a liberális demokráciákkal szembenálló, zárt társadalmat hirdető, autokrata hálózat része, amely Donald Trumptól, a brazil Jair Bolsonaro, az európai populista és szélsőjobboldalon át egészen Vlagyimir Putyinig, sőt, Kínáig terjed. Orbán Viktor az így kialakult nemzetközi imázsát is eszközként használja, amikor a politikai mainstream ellenfelének, egyfajta korszellem, egy nagy nemzetközi átrendeződés előfutárának mutatja magát.

1.2. Az Orbán-rezsim külpolitikai víziója és céljai

Nemcsak az Orbán-rezsim nemzetközi mozgása illeszkedik egy határokon átívelő hálózatba, hanem az az ideológia is, amely ennek alapját képezi.

1.2.1. Ideológia

Bár magyarországi ellenfelei gyakran meghaladott, múltba révedő, a világtól elszigetelt gondolkodást tulajdonítanak Orbán Vikornak, valójában az orbáni eszmerendszer nem pusztán a befelé forduló, hagyományosan nacionalista, illetve etnicista ideológiából merít, hanem egy nemzetközi kapcsolódási pontokkal is bíró, modernizált, önmagát „szuverenistára” átkeresztelő, tekintélyelvű jobboldali és szélsőjobboldali ideológiai irányzat része. Ez az eszmeáramlat nem egyszerűen a nemzeti identitás védelmét tűzi zászlajára, hanem a (zsidó-keresztény) kulturális homogenitását, és a „faji keveredés”, illetve „civilizációs keveredés” elutasítását, ami persze legtöbbször a bevándorlás ellenzésében merül ki. Anne Applebaum kifejezésével ez az irányzat „nacionalista internacionálét” ígér, ami sokak számára biztonságot nyújthat egy bizonytalan világban. Az irányzat legnagyobb ellenfele Orbán és eszmetársai szerint a liberalizmus, amely szerintük politikai korrektséget szül, ami a totalitarizmus egyik formája, tehát a demokrácia és a szabadság ellentéte. Ezért ebben a nézetrendszerben az illiberalizmus, a liberális jelzőtől megfosztott demokrácia az, ami visszaadhatja a nemzeteknek az igazi szabadságot, az igazi demokráciát.⁹

1.2.2. Vízió

Orbán Viktor világképe vagy víziója a fenti eszmékből kiindulva azon alapul, hogy a Nyugat a mainstream politika következtében felszámolja a saját alapjait, ezért nem tudja megőrizni a dominanciáját a világban. Ennek következtében az unipoláris világregend megbomlik, a Kelet felemelkedik. A realista, azaz az értékek helyett a nemzetállami érdekeket középpontba helyező külpolitika talaján álló Orbán szerint így a keleti hatalmakkal jó kapcsolatokat kell kialakítani, miközben Nyugaton küzdeni kell a mainstream politika megváltoztatásáért. Orbán Viktor abban reménykedik, hogy a sorozatos válságok (migrációs, covid, energia, gazdasági stb.) nyomán fáradó Európában egyre többen vallják majd az ő elveit és álláspontját. Mindez pedig saját, Magyarországon kiépített politikai rendszere számára is hasznos lehet, mivel a rendszer fenntarthatósága szempontjából kedvezőbb nemzetközi környezetet alakíthat ki.

1.2.3 Külpolitikai célok

Az Orbán-rezsim stratégiai céljának, illetve ideológiájának és víziójának keretében több, egyes területekre lebontott külpolitikai célt is megfogalmaz.

- Az euroatlanti szövetségi rendszerben, az Amerikai Egyesült Államokban és az Európai Unióban az Orbán-rezsim célja a politikai mainstream megbuktatása és a társadalmi/kulturális hegemoniaváltás. Ahogy Orbán Viktor többször megfogalmazta az elmúlt években, ő nem kilépni szeretne a nyugati szövetségi rendszerből és az Európai Unióból, hanem megváltoztatni, átformálni akarja azt.
  - Az Orbán-rezsim ennek megfelelően minél szélesebb és minél kevésbé integrált Európai Uniót szeretne, ahol érvényesülhet az ún. „Nemzetek Európája” koncepció, ami egyben azt is jelenti, hogy demokratikus vagy jogállami értékek alapján nem szólnak bele uniós szintről az egyes tagállamok ügyeibe.
- A keleti és déli országokkal erős kétoldalú és gazdasági kapcsolatok kialakítása a cél, a keleti és déli nyitás keretében.
- A Nyugat-Balkánon és a kelet-közép-európai régióban a cél az európai mainstream politikával szemben álló szövetséges országok, illetve lekötözött politikusok hálózatának kialakítása.

- A Magyarországgal szomszédos országokban a cél egyrészt a határokon átnyúló gazdasági befolyás, illetve a határon túli magyar szervezetek fölötti hegemonián keresztül a külhoni szavazatok megszerzése.

2. Az Orbán-rezsim befolyásépítése – eszközök, témák, szereplők

Ahogy a befolyásépítés céljai eltérnek a különböző régiókban, úgy különböznek a befolyásépítés eszközei és szereplői is. Orbán Viktor pragmatikus, érdekelvű külpolitikájának¹⁰ egyik kulcsfogalma a „kölcönös tisztelet”¹¹, amely szerint a felek nem szólnak bele egymás belügyeibe, és nem értékekre, hanem érdekekre alapozzák kapcsolataikat. Ennek alapján követeli a kormány, hogy más államok ne kritizálják a jogállam leépítése vagy a rendszerszintű korrupció miatt, és ez teszi lehetővé az Orbán-rezsim számára, hogy bármilyen országgal és politikai szereplővel szorosabbra fűzze a kapcsolatait a „magyar érdekre” hivatkozva, ami jellemzően a Fidesz politikai érdekét jelenti. A kormánypárt nemzetközi építkezése, a magyar befolyásépítés sikerének kulcsa a kölcsönös érdekek azonosítása és középpontba helyezése. A befolyásépítés azoknál a szereplőknél és azokban az országokban tűnik sikeresnek, ahol erre fogadókészség van, azaz létezik olyan partner, aki a maga számára is előnyösnek látja a kapcsolatot. Más szavakkal: a befolyásépítés leghatékonyabb ellenszere a helyi szereplők ellenállása, önvédelme lehet.

2.1. A politikai befolyásépítés eszközei

A politikai befolyásépítés három fő eszköze különböztethető meg:

1. Ideológia alapú befolyásépítés
2. Médiabefolyás-építés
3. Gazdaságibefolyás-építés

2.1.1. Ideológia alapú befolyásépítés

Az ideológiai befolyásépítés összekapcsolódik a Fidesz nemzetközi kapcsolatépítésével: a párt és magyar ágensei évek óta – az Európai Néppártból történt 2021-es kisodródás óta pedig minden korábbinál erősebben – törekuszenek szoros kapcsolatokat kialakítani és szövetségre lépni más országok nacionalista, ultrakonzervatív, vallásos, populista radikális jobboldali vagy akár szélsőjobboldali szereplőivel, nemzetközi szervezetekkel. A kapcsolat- és szövetségépítés érdekében találkozókát szerveznek, közös eseményeken vesznek részt, egymás kampányeseményein szólnak fel, egyeztetik álláspontjaikat és stratégiájukat. Az ideológia alapú kapcsolat- és befolyásépítés fő célpontjai az európai populista jobboldali és szélsőjobboldali pártok, a populisták európai szövetségének megteremtése érdekében, de hangsúlyos terep az Egyesült Államok is, sőt, a világ más részein is találunk rá példákat (pl. Brazília¹², Mexikó¹³). Az együttműködés során szigorúan csak a közös témákra koncentrálnak. Bár számos kérdés megosztja őket (pl. az Oroszországhoz való viszony, egyes szakpolitikai kérdések, személyes ellentétek, hatalmi érdekek), a (lehetséges) különbségekkel nem foglalkoznak. Az alábbi négy fő téma köti össze őket:

- bevándorlásellenesség,
- gender- és LMBTQI-ellenesség,
- európai integráció mélyítésének elutasítása,
- antiliberalizmus.

Bevándorlás

Az Európát és Amerikát, a fehér fajt, a keresztény vallást és az ezeken alapuló nyugati kultúrát és civilizációt fenyegető migráció elutasítása a populista és szélsőjobboldali szereplők egyik fő ideológiai kötőanyaga. Ennek hátterében a szélsőjobboldalról indult, de Orbán Viktor által is hangoztatott¹⁴ „nagy lecserélődés” (great replacement) összeesküvés-elmélete áll, amely a nemzetközi migrációt

etnikai és kulturális keretbe helyezve a hagyományos értékek talaján álló fehér, európai faj és civilizáció fenyegetéseként láttatja.¹⁵ A többi közép-kelet-európai populista és szélsőjobboldali szereplőhöz hasonlóan a Fidesz is 2015-ben vette napirendre ezt a témát, majd radikális retorikája és határozott intézkedései (pl. kerítésépítés, menekültkérelmek ellehetetlenítése) révén az európai viták kereszttüzebe került, a populista és szélsőjobboldali szereplők számára pedig követendő példa lett. Az Orbán-kormány erre rá is játszott, egyfajta „országimázst” épített a bevándorlásellenes politikájára, példaként mutogatva a kerítést az országba látogató politikusoknak és közéleti szereplőknek (pl. az olasz Liga elnökének, Matteo Salvininek¹⁶ és a Fox News kommentátorának, Tucker Carlsonnak¹⁷). Mindezek nagyban növelték Orbán Viktor és Magyarország ismertségét és súlyát a populista és szélsőjobboldali szereplők körében.

Gender- és LMBTQI-ellenesség

A gender- és LMBTQI-ellenesség, a „hagyományos család” védelme fokozatosan vált a populista és szélsőjobboldali pártok másik fő „köttöanyagává”¹⁸ az utóbbi évtizedben. A téma egyrészt összekapcsolódott a migráció kérdésével („az őslakos fehér, keresztény népesség reprodukciója”), másrészt a dekadensnek, értékvesztettnek és hanyatlónak tekintett liberális és baloldali ideológia és elnyomás elleni küzdelem szimbólumává vált, harmadrészt – egyre erőteljesebben – a „gyermekvédelem” álcájába csomagolva jelenik meg. A magyar politika napirendjére a Fidesz 2017-ben tette fel hangsúlyosan a témát¹⁹, de az már korábban az Orbán-rezsim nemzetközi építkezésének fontos eszköze lett.²⁰ A külföldi szervezetekkel már évekkel korábban elkezdődött a kapcsolatépítés, aminek egyik első jele egy 2011-es nemzetközi abortuszellenes konferencia volt a parlamentben²¹, a másik pedig a 2013-as alkotmánymódosítás kapcsán kiadott, 50 ország 66 szervezete által aláírt támogató nyilatkozat.²² Az építkezésben fontos szerepet játszottak az olyan külföldi és belföldi nemzetközi események, mint az orosz befolyásépítésben²³ is szerepet játszó Családok Világkongresszusa (World Congress of Families)²⁴, a One of Us nemzetközi abortuszellenes szervezet eseményei, amelyeken a Fidesz politikusai is rendszeres résztvevőkké váltak, ahogy a Politikai Hálózat az Értékekért (Political Network for Values, PNFV) 2014-es alakuló találkozásán, az I. Transzatlanti Csúcstalálkozón is²⁵, illetve a 2015-től két évente Budapesten megszervezett Demográfiai Csúcsokon. Ahogy a bevándorlás témájában a kerítés, a gender témájában a családtámogatási intézkedések váltak a Fidesz zászlóshajójává és „exportcikkévé”. Politikusai ezeket népszerűsítették a nemzetközi gender- és LMBTQI-ellenes fórumokon, követendő példaként ábrázolva Magyarországot a külföldi szereplők számára.

Az európai integráció mélyítésének elutasítása

A populista és szélsőjobboldali szereplők mottója szerint a nemzet/ország az első. Miközben természetes, hogy egy ország választott kormánya elsősorban az adott ország és állampolgárai érdekeit tartja szem előtt, a globalizáció korában ez az elv megnehezíti a globális, közös problémák megoldását. Jellemző továbbá, hogy ez az elv elsősorban a demokratikus országok és nemzetközi intézmények (pl. EU) szorosabb együttműködésével szemben fogalmazódik meg, és kevéssé az autoriter államok (pl. Oroszország vagy Kína) befolyásával szemben. Az Orbán-kormány már a 2010-es évek elejétől folytatott, majd 2015 után tovább erősödő „Brüsszel”-ellenes politikája, az Európai Bizottsággal szembeni konfrontatív stílusa és kampányai szintén hozzájárultak a populista radikális imázs erősítéséhez, a mintaadáshoz.

Antiliberalizmus

Orbán Viktor 2014-ben hirdette meg az illiberális állam koncepcióját, amely egyik védjegyévé vált. A Fidesz narratívájának fontos eleme a liberalizmussal és a liberális elitekkel szembeni küzdelem, akik szerinte elnyomják a nemzeteket („Brüsszel”), a szabad véleménynyilvánítást (politikai korrektség, szabad sajtó, közösségi média), és támadják a „normalitást” (bevándorlás, gender). Ez a rendszer- és elitellenességgel ötvözött antiliberalizmus a tekintélyelvűséget és a jogrend és közbiztonság elvét („law and order”) előtérbe helyező populista és szélsőjobboldali pártok közös jellemzője. Az olyan

nagy visszhangot kiváltó megszólalásaival, mint amilyen a 2014-es tusnádfürdői „illiberális beszéde” is volt, a magyar miniszterelnök szimpátiát keltett az európai populisták és szélsőjobboldaliak körében.

2.1.2. Médiabefolyás-építés

Elsősorban a Nyugat-Balkánon, főleg Észak-Macedóniában és Szlovéniában, illetve a határon túli magyar közösségek körében erősíti médiabefolyását az Orbán-rezsim. Ennek módja, hogy Fidesz-közeli közvetítőemberek befolyásos médiumokat vásárolnak fel, hogy a magyarországi gyakorlathoz hasonlóan lebutított, egyoldalú, ellenségképző, gyakran összeesküvés-elméletekre és dezinformációra épülő, a Fidesz helyi politikai szövetségesét támogató üzeneteket terjesztő propagandacsatornákká formálják át őket, így segítve az adott párt választási győzelmét. A határon túli magyar médiát szinte teljességgel leuralta a Fidesz, aminek elsősorban magyar belpolitikai céljai vannak (a kettős állampolgárok szavazatainak megszerzése a határon túli magyar közbeszéd és politika kontrollálásával), de ezen keresztül szélesebb körben is igyekeznek befolyásolni az adott ország belpolitikai viszonyait.

2.1.3. Gazdaságibefolyás-építés

A média mellett a helyi gazdaság más területein történő befektetések és támogatások is szolgálják a politikai befolyásépítés célját, szintén elsősorban a Nyugat-Balkánon és a környező országokban. Bár ezekről kevesebb információ áll rendelkezésre, ilyennek minősül az, hogy a magyar állam által 2012-2019 hatalmas veszteséggel működtetett szerbiai kereskedőházat az Aleksandar Vučić államfőhöz és pártjához, a Szerb Progresszív Párthoz (Srpska Napredna Stranka, SNS) közeli médiaügynökség üzemeltette 2016-tól.²⁶ A 2022-es boszniai választás előtt pedig százmillió eurót juttatott a kormány a Szerb Köztársaságba, hivatalosan gazdaságfejlesztésre, amit a Milorad Dodik elnökhöz közeli személyek osztottak szét átláthatatlan pályázatokon keresztül.²⁷ Ide sorolható még a Marine Le Pennek a 2022-es francia elnökválasztási kampány során a Magyar Kereskedelmi Bank által folyósított 10,6 millió eurós hitel²⁸, valamint a határon túli régiókban 2021-től tervezett magyar állami termőföldvásárlási program, amelyet a szlovák külügy rosszallása miatt vontak vissza.²⁹ Vannak olyan gazdasági befektetések is, amelyeknél nehezebben eldönthető, hogy politikai befolyásszerzést céloznak-e, mint például a vezető horvát élelmiszer- és kiskereskedelmi csoportban, a Fortenovaban az Orbán-közeli magyar üzletember, Jellinek Dániel által tervezett 43%-os részesedésvásárlás, amelyet a hírek szerint megvétózott a horvát miniszterelnök³⁰, illetve a politikához nem kapcsolódó, az orbáni rezsim gazdasági alapját alkotó üzletemberek további anyagi gyarapodását szolgáló befektetések, mint amilyen például Mészáros Lőrinc vagy Tiborcz István külföldi szállodavásárlásai.³¹

2.2. A befolyásépítés főszereplői

2.2.1. Fideszes/kormányzati politikusok, kormánytisztviselők

Az Orbán-rezsim befolyásépítésének leglátványosabb szereplői a miniszterelnökön túl a Fidesz és a kormány prominens politikusai.

- **Novák Katalin**, aki köztársasági elnökké választása előtt volt a Fidesz alelnöke, családokért felelős tárca nélküli miniszter, és már azt megelőzően is a családügy felelőse volt az Emberi Erőforrások Minisztériumában. A „Családbarát Magyarország” program arcaként számos genderellenes nemzetközi rendezvényen mutatta be példaként a kormány családpolitikáját, és aktívan ápolta, ápolja a kapcsolatokat ultrakonzervatív, genderellenes és populista jobboldali szereplőkkel.³² Feltehetően spanyol nyelvtudása is szerepet játszott abban, hogy 2019-2022 között a főleg Európában és Dél-Amerika spanyolajkú országaiban aktív nemzetközi ernyőszervezet, a Politikai Hálózat az Értékekért (Political Network for Values, PNfV) elnöke volt.
- **Orbán Balázs**, a miniszterelnök politikai igazgatója és a Mathias Corvinus Collegium kuratóriumi elnöke, aki rendszeresen részt vesz Orbán Viktor külföldi társadalmi és politikai szereplőkkel folytatott találkozóin és a populista radikális ideológusokat és politikusokat

felvonultató rendezvényeken, (mint a már említett CPAC³³ vagy a Nemzeti Konzervativizmus³⁴ konferenciák).

- **Varga Judit** igazságügyminiszter is aktívan részt vesz a már meglévő és reménybeli politikai partnerekkel történő kapcsolatépítésben Európában³⁵ és az USA-ban³⁶.
- **Szijjártó Péter** külügyminiszter is részt vesz a kapcsolatok ápolásában, még kisebb szélsőjobboldali pártok elnökeivel³⁷ és hivatalban már nem lévő miniszterelnökökkel³⁸ is.

A folyamatokat a háttérben természetesen a külföldi képviseleten dolgozó magyar diplomaták is segítik, akik egyrészt szorosan figyelemmel követik az adott ország politikai folyamatait, különös figyelemmel a Fidesz (potenciális) szövetségeseire és a számára fontos témákra, másrészt kapcsolatot is tartanak a releváns helyi szereplőkkel. Így történhetett meg, hogy Orbán Viktor 2021-ben gratuláló levelet küldött az egyik lett kormánypart, a Nemzeti Szövetség (Nacionālā Apvienība) elnökének, amiért koalíciós partnereivel szemben kiállt a „gyermekek érdekeinek védelméért”.³⁹

2.2.2. Kormányzat által szervezett civil szervezetek (GONGO-k) és think tankek

Fontos aktorai a kapcsolatépítésnek a Fidesz/kormány által – feltehetően⁴⁰ – közvetve létrehozott és/vagy finanszírozott⁴¹ álcivil szervezetek és intézetek, amelyek az illiberális hegemoniaépítést⁴² is szolgálják. Amellett, hogy kapcsolatot tartanak külföldi (ultra)konzervatív társadalmi és populista radikális és szélsőjobboldali politikai szereplőkkel, nemzetközi rendezvényeken képviselik a magyar kormány ideológiáját és politikáját, valamint véleményvezérek, médiaszemélyiségek, de akár tudósok Magyarországra hívásával (pl. ösztöndíjakkal, konferenciákra) hozzájárulnak az Orbán-kormány iránti külföldi érdeklődés növekedéséhez és a kormány imázsának javításához.

- **Szövetség a Polgári Magyarországért Alapítvány (SZPMA):** A Fidesz pártalapítványa 2020 februárjában nyitotta meg brüsszeli képviseletét azzal a céllal, hogy erősítse a párt helyi jelenlétét, befolyását és kapcsolatépítő tevékenységét. A képviselet vezetője Horogszegi Szilágyi-Landeck Dániel. A brüsszeli nagykövetség, az Európai Unió melletti Állandó Képviselet és az Antall József Tudásközpont brüsszeli irodája mellett az SZPMA is részt vesz az állítólag a Fidesz EP-frakciója által koordinált egyeztetéseken a brüsszeli tevékenységekről.⁴³ Amellett, hogy a Fidesz az Európai Néppártból (EPP) történt 2021-es távozása óta a populista radikális és szélsőjobboldali szereplőkkel igyekszik erősíteni a kapcsolatait, az Alapítvány továbbra is együttműködik az EPP vezető erejét adó német konzervatív pártok, a CDU és a CSU pártalapítványaival, a Konrad Adenauer és a Hanns Seidel Alapítvánnyal.⁴⁴ Mivel a KDNP továbbra is az EPP tagja, a párt alapítványa, a Barankovics István Alapítvány továbbra is tagja az EPP körüli hálózatnak, mint például a Wilfried Martens Központnak.⁴⁵
- **Alapjogokért Központ (AK):** A 2013-ban alapított szervezet vezetője Szánthó Miklós, aki 2022-ig a fideszes sajtóbirodalom nagy részét magában foglaló Közép-Európai Sajtó és Média Alapítvány (KESMA) elnöke is volt.⁴⁶ A Központ, amely 2021 végéig legalább két és fél milliárd forint állami támogatást kapott⁴⁷, a nemzetközi kapcsolatépítés egyik főszereplője (pl. a budapesti CPAC főszervezője volt), amellett, hogy szakértői köntösben a magyar nyilvánosságban és nemzetközi fórumokon (pl. EP-meghallgatásokon) is rendre képviseli az Orbán-kormány érdekeit, visszhangozza üzeneteit.
- **Mathias Corvinus Collegium (MCC):** Az 1996-ban, Tombor András Fidesz-közeli üzletember által alapított szervezet 2020-ban „olvadt be” teljesen a Fidesz szervezeti hálójába, amikor közfeladatot ellátó vagyongazdálkodóvá vált, Orbán Balázs lett a vezetője⁴⁸, és pár hónap alatt 500 milliárd forintos vagyont kapott az államtól.⁴⁹ A középiskolások és egyetemisták körében kiterjedt oktatási és mentori tevékenységet is végző intézet rendezvényein, külföldi oktatók és véleményvezérek (pl. a Fox News kommentátora, Tucker Carlson) Magyarországra hívásán és külföldi rendezvényeken való részvétele révén (pl. CPAC, National Conservatism konferenciák) kiemelkedő szereplője a külföldi kapcsolatépítésnek.⁵⁰ Ezt jelzi az MCC brüsszeli irodájának 2022. novemberi megnyitása is.⁵¹

- **Danube Institute:** Az intézetet a közpénzből finanszírozott⁵² Batthyány Lajos Alapítvány hozta létre 2013-ban azzal a céllal, hogy közvetítsen a gondolatok, akadémikusok, szakértők, politikai vezetők és a kultúra szereplői, illetve Közép-Európa és az angolszász világ között. Csereösztöndíjak mellett az intézet konferenciákat rendez Magyarországon, és olyan nemzetközi eseményeknek is társszervezője, mint a National Conservatism.
- **Politikai Hálózat az Értékekért (PNFV):** A 2014-ben alakult ernyőszervezet 30 ország főleg abortuszellenes szervezeteit és politikusait tömöríti, amely hangsúlyosan foglalkozik a gender és LMBTQI témákkal.⁵³ Több kisebb rendezvény mellett zászlóshajójuk a kétévente megrendezett Transzatlanti Csúcstalálkozó (Transatlantic Summit). A számos (ultra)konzervatív európai politikust tömörítő szervezet elnöke 2022-ig Novák Katalin volt.⁵⁴ Az ugyanezzel a névvel bejegyzett Politikai Hálózat az Értékekért Egyesületet a magyar kormány 2020-ban 38 millió forinttal támogatta.⁵⁵

2.2.3. Üzleti közvetítőemberek

Az üzleti befektetések elsősorban a média területén szolgálnak közvetlen politikai befolyásépítést, bár közvetve, illetve hosszabb távon a Fidesz-közeli magyar tőke más területeken történő befektetése is alkalmas eszköz lehet erre. A szlovén és az észak-macedón médiabefektetések főszereplői Schatz Péter és Adamik Ágnes voltak, akik mindketten Habony Árpádhoz köthető médiabefektetők.⁵⁶ Schatz korábban az MTVA üzleti és termékfejlesztési igazgatója volt, Adamik pedig az MTVA munkatársa.⁵⁷

3. A befolyásépítés folyamata és célpontjai

A jogállam, azaz a demokratikus intézményrendszer és az emberi jogok fokozatos leépítése miatt az Orbán-kormányok már a 2010-es évek elejétől egyre több kritikát kaptak mind egyes országoktól (pl. USA), mind nemzetközi szervezetektől (Velencei Bizottság, EU). A 2015-ös ún. európai „menekültválság” pedig lépéshelyzetbe hozta Orbán Viktort: a korábban is meglevő euroszkepticizmus mellé a szélsőjobboldal bevándorlásellenes üzeneteit átvéve elindult a politikai jobboldal széle felé. Ettől kezdve, bár tagja maradt az Európai Néppártnak, egyre inkább konfliktusba került a főszoborbeli konzervatív pártokkal és az európai pártcsaláddal (pl. az Európai Bizottság EPP-s elnöke, Jean-Claude Juncker elleni 2019-es plakátkampány miatt), ezzel párhuzamosan pedig elkezdte felépíteni új kapcsolatrendszerét. Azóta a magyar befolyásépítés célpontjai túlnyomórészt azok a populista radikális és szélsőjobboldali politikai szereplők, akik a saját országukban rövid- vagy középtávon képesek a hatalom megszerzésére vagy legalábbis jelentős befolyásolására, és így nemzetközi szinten (az EU-ban, regionálisan, transzatlanti kapcsolatokban, vagy akár globálisan) is hatással lehetnek az eseményekre, és Orbán Viktor reményei szerint egységbe szervezve felerősítik a populista hullámot, eldöntik az uralkodó világrend dominóit, leváltják a liberális hegemoniát. A pártok, politikusok mellett ebben fontos szerep jut a nacionalista, ultrakonzervatív, euroszkeptikus, elit-, bevándorlás-, gender-, abortusz- és LMBTQI-ellenes társadalmi szereplőknek, civil szervezeteknek, akadémikusoknak és véleményformálóknak is.

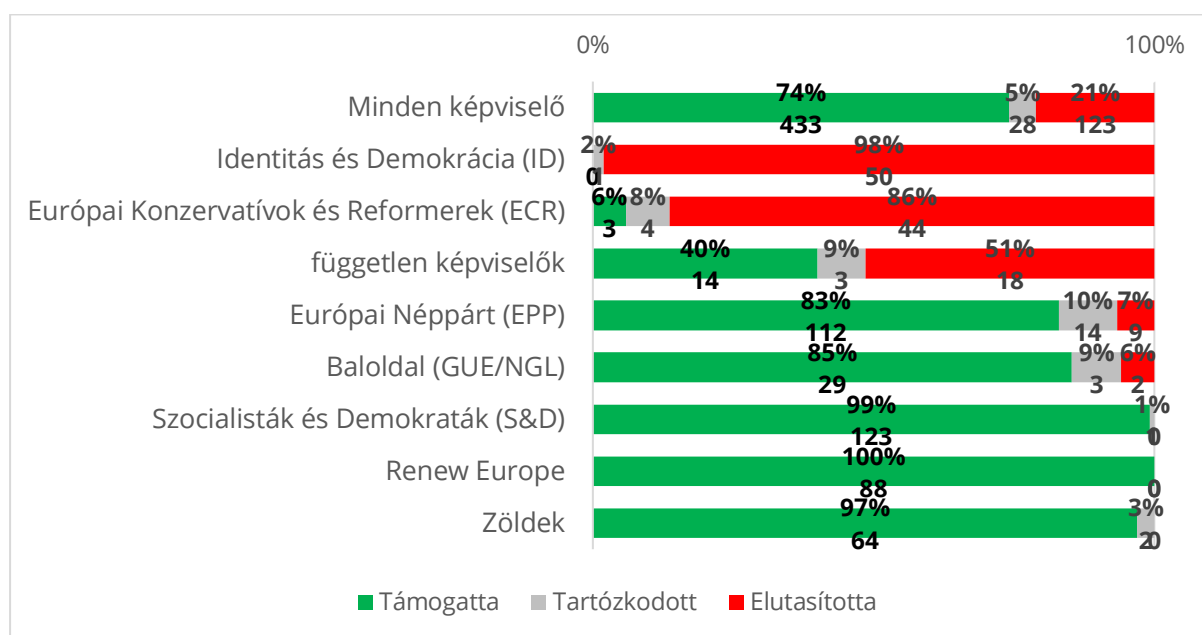
3.1. Befolyásépítés az Európai Unióban

Az EU populista radikális és szélsőjobboldali pártjai között a 2015-ös ún. európai menekültválság hatására erősödött fel az együttműködés. Már a 2019-es EP-választás előtt is próbálkoztak a szereplők a szövetség kialakításán, amit nemcsak az Európai Unió gyengítésében érdekelt Kreml (például a Valdaj Klub tanácskozásain keresztül⁵⁸), hanem Donald Trump korábbi tanácsadója, Steve Bannon is igyekezett segíteni a pártok hálózatba szervezésével, de ez a hatalmi érdekkülönbségek miatt nem sikerült. Akkor a Fidesz ezeknek a folyamatoknak még nem volt központi szereplője, tekintve a párt néppárti tagságát, a 2024-es EP-választásra megcélzott szövetségépítésben azonban már aktívan részt vesz. Az együttműködés megteremtésére és elmélyítésére az utóbbi években szinte mindennaposá váltak a populista és szélsőjobboldali pártok képviselői közti találkozók, az egymás választási gyűlésein

való fellépések vagy arra küldött videóüzenetek, valamint az olyan nagyszabású nemzetközi rendezvények, amelyeken a populista politikai szereplők mellett a szellemi, kulturális élet és a média hozzájuk közel álló ismert és népszerű képviselői is fellépnek. Az egyeztetéseknek és nyilvános eseményeknek a Fidesz politikusai és a párt holdudvarába tartozó GONGO-k és „think tankek” is aktív résztvevői, sőt, házigazdái is (pl. CPAC Hungary⁵⁹ és a IV. Transzatlanti Csúcstalálkozó⁶⁰ 2022 májusában).

A Fidesz EU-s partnerei, azaz a politikai befolyásépítés célpontjai jobbára az Európai Konzervatívok és Reformerek (ECR) és az Identitás és Demokrácia (ID) EP-frakciókban ülnek, de elszórta megtalálhatók más frakciókban is. A magyarországi jogállamiság helyzetéről szóló ún. Delbos-Corfield jelentésről szóló 2022. szeptember 15-ei EP-szavazás ad képet arról, melyek is ezek a pártok.

1. ábra Az ún. Delbos-Corfield jelentésről szóló 2022. szeptember 15-ei európai parlamenti szavazás megoszlása frakciók szerint (A gyűjtés csak az érvényesen leadott szavazatokat tartalmazza, a szavazatok arányának és számának feltüntetésével. Forrás: Európai Parlament, gyűjtés: Political Capital)⁶¹

Azok a pártok, amelyek elutasították a jelentést, a Fidesz szövetségeseinek tekinthetők, amelyek megszavazták, a Fidesz kritikusaik és ellenfeleik. Amelyek pedig megosztottan szavaztak – jelen lévő képviselőik többségükben sem nem utasították el, sem nem támogatták a javaslatot –, vagy nem nyilvánítottak határozott véleményt, azok vagy a Fidesz lazább partnerei, amelyek korlátozottan kívánnak csak együttműködni vele, vagy olyan pártok – jellemzően szomszédos vagy kelet-közép-európai országokból –, amelyek feltehetően nem akarnak nyíltan szembemenni a magyar kormánypárttal.

Ennek alapján a Fidesz legerősebb támogatói az ID és az ECR frakcióban található lengyel Jog és Igazságosság (PIS), amellyel megromlott ugyan valamennyire a kapcsolat az Ukrajna elleni orosz háborúban elfoglalt Kreml-barát magyar álláspont miatt, de ennek mértéke és hatása még nem pontosan látható; az olasz Liga és Olaszország Testvérei (FdI) és a francia Nemzeti Tömörülés (RN), de számos más ország populista és szélsőjobboldali pártjai is szoros támogatói (mint pl. az Alternatíva Németországnak (AfD), amellyel azonban a Fidesz nem érintkezik). Szoros szövetséges továbbá az EPP-ben ülő Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ), Janez Janša volt miniszterelnök Szlovén Demokrata Pártja, valamint a francia Republikánusok.

A régiókból számos párt nem nyilvánított határozott véleményt, feltehetően azért, mert országuk az elhelyezkedés és közös ügyek fontos partnere Magyarországnak, így nem akarják veszélyeztetni a kétoldalú kapcsolatokat. Ilyen volt az ECR frakcióban ülő cseh és az EPP-ben ülő horvát kormánypárt (Polgári Demokrata Párt [ODS], Horvát Demokratikus Közösség [HDZ]). Míg az ODS 2 képviselője elutasította a jelentést, ketten tartózkodtak. A HDZ 4 képviselőjéből 2 tünik taktikai nem szavazónak, mert ők csak ezen az egy szavazáson nem nyomtak gombot, a másik kettő vagy egész nap nem vett részt a szavazásokon, vagy többön igen, többön nem. A romániai pártok közül az EPP-tag Népi Mozgalom Párt 1 képviselője tartózkodott, 1 támogatta a jelentést, a szintén EPP-s Nemzeti Liberális Pártnak pedig 3 képviselője tartózkodott, míg 2 szavazott igennel (5 képviselője pedig egész nap nem vett részt a szavazásokon). Az EPP-s Szlovén Néppárt 1 képviselője is tartózkodott, csakúgy, mint az ECR-ban ülő szlovák Szabadság és Szolidaritás párt (SaS) képviselője és honfitársa, az S&D frakcióban ülő, de Orbán Viktor politikáját gyakran támogató⁶² korábbi miniszterelnök, Robert Fico Irány – Szlovák Szociáldemokrácia (Smer) pártjának egyik képviselője is (a másik képviselője egész nap nem vett részt a szavazásokon).

Az Orbán szövetségének számító volt cseh miniszterelnök, Andrej Babiš liberális frakcióban ülő ANO 2011 pártja támogatta a jelentést (5 képviselőjükből 3-an szavaztak igennel, ketten pedig egész nap nem vettek részt a szavazásokon), csakúgy, mint a Silvio Berlusconi vezette, EPP-ben ülő, és az olasz kormány második legnagyobb erejét adó Hajrá, Olaszország! (FI) (4 képviselőjük igennel szavazott, 1 tartózkodott, 5-en pedig egész nap nem vettek részt a szavazásokon).

2. ábra Az ún. Delbos-Corfield jelentést elutasító pártok, frakciók és képviselők száma szerint rendezve. (Az elutasító pártok kategóriájába azon pártokat vettük bele, amelyeknek az aznapi szavazásokon részt vett képviselőinek legalább fele nemmel szavazott a jelentésre. A kategorizációnál figyelembe vettük, hogy a nem szavazók részt vettek-e a többi aznapi szavazáson.

Forrás: Európai Parlament, gyűjtés: Political Capital)

Párt	Ország	Tartózkodott	Elutasította	Nem szavazott	Támogatta	Képviselők száma
ID – összesen		0	50	14	0	64
Liga	IT		13	11*		24
Nemzeti Tömörülés	FR		17	2*		19
Alternatíva Németországnak	DE		9			9
Osztrák Szabadságpárt	AT		3			3
Flamand Érdek	BE		3			3
Szabadság és Közvetlen Demokrácia	CZ		2			2
Finnek Pártja	FI		1	1*		2
Észt Konzervatív Néppárt	EE		1			1
Szabadságpárt	NL		1			1
ECR – összesen		0	42	7	0	49
Jog és Igazságosság	PL		22	2*		24
Olaszország Testvérei	IT		4	4*		8
VOX	ES		4			4
JA21	NL		3			3
Szolidaritás Lengyelország	PL		2			2
Svédországi Demokraták	SE		2	1*		3
Liberális-Konzervatív Reformerek	DE		1			1
Görög Megoldás	EL		1			1
Horvát Szuverenisták	HR		1			1
Fórum a Demokráciáért	NL		1			1
Republikánus Párt	PL		1			1
NI – összesen		0	15	3	0	18

Fidesz – Magyar Polgári Szövetség	HU		11	1**		12
Visszahódítás	FR		1	2*		3
Horvátország (korábban: Emberi Pajzs)	HR		1			1
Köztársaság	SK		1			1
Szlovák Patrióta	SK		1			1
EPP – összesen		3	9	0	0	12
Republikánusok	FR	3	4			7
Romániai Magyar Demokrata Szövetség	RO		2			2
Szlovén Demokrata Párt	SI		2			2
Kereszténydemokrata Néppárt	HU		1			1
Mindösszesen		3	116	24	0	143

*Az adott képviselők egész nap nem vettek részt a szavazásokon

** Az adott képviselő számos aznapi szavazáson részt vett, de sokról hiányzott, így nem állapítható meg mintázat

3. ábra Az ún. Delbos-Corfield jelentésről megosztottan szavazó vagy véleményt nem nyilvánító pártok, frakciók és képviselők száma szerint rendezve. (A listába azon pártokat vettük bele, amelyeknek az aznapi szavazásokon részt vevő képviselőinek a többsége sem nem támogatta, sem nem utasította el a jelentést. A kategorizációnál figyelembe vettük, hogy a nem szavazók részt vettek-e a többi aznapi szavazáson. Forrás: Európai Parlament, gyűjtés: Political Capital)

Párt HU	Ország	Tartózkodott	Elutasította	Nem szavazott	Támogatta	Képviselők száma
EPP – összesen		6	0	9	3	18
Nemzeti Liberális Párt	RO	3		5*	2	10
Horvát Demokratikus Közösség	HR			2+2**		4
Népi Mozgalom Párt	RO	1			1	2
A Centristák	FR	1				1
Szlovén Néppárt	SI	1				1
ECR – összesen		4	2	0	0	6
Polgári Demokrata Párt	CZ	2	2			4
Református Politikai Párt	NL	1				1
Szabadság és Szolidaritás	SK	1				1
ID – összesen		1	0	0	0	1
Dán Néppárt	DK	1				1
SD – összesen		1	0	1	0	2
Irány – Szlovák Szociáldemokrácia	SK	1		1*		2
Mindösszesen		12	2	10	3	27

*Az adott képviselők egész nap nem vettek részt a szavazásokon

** A HDZ 4 képviselőjéből 2 tűnik taktikai nem szavazónak, mert ők csak ezen az egy szavazáson nem nyomtak gombot. Egy másik HDZ-s képviselő egész nap nem voksolt, a negyedik pedig vegyesen vett és nem vett részt a többi szavazáson aznap.

Össességében elmondható, hogy az EU tagállamainak többségében van olyan párt, amely a Fidesz melletti kiállás és az ideológiai hasonlóság vagy az orbáni politika iránti szimpátia alapján az Orbán-rezsim szövetségese vagy partnere. Az erről készült [infografika itt található](#).

4. ábra A Fidesz szorosabb és lazább szövetségeseinek listája országonként a Fidesz melletti, az ún. Delbos-Corfield jelentésről szóló EP-szavazáskori kiállítás, az ideológiai közelség, illetve az orbáni politika iránti szimpátia, valamint a kapcsolatok gyakorisága alapján (az ideológiai közelséget jelző, pártelnököktől vett idézeteket ld. [az online elérhető infografikában](#))

Tagállamok	Fidesz szövetségesei (EP-frakció)	Fidesz partnerei (EP-frakció)
Ausztria	Osztrák Szabadságpárt – FPÖ (ID)	
Belgium	Flamand Érdek – VB (ID)	
Bulgária		Belső-macedóniai Forradalmi Szervezet - Bolgár Nemzeti Mozgalom – VMRO (ECR)*
Ciprus		
Csehország	<ul style="list-style-type: none"> • ANO 2011 (RE) <i>(Bár a párt támogatta a Delbos-Corfield jelentést, és több területen is különbözik az álláspontja a Fidesztől, Babiš és Orbán taktikájában és eszközeiben sok a hasonlóság.)</i> • Szabadság és Közvetlen Demokrácia – SDP (ID) 	
Dánia		Dán Néppárt – DPP (ID)
Észtország	Észt Konzervatív Néppárt – EKRE (ID)	
Finnország		Finnek Pártja – PS (ID)
Franciaország	<ul style="list-style-type: none"> • Nemzeti Tömörülés – RN (ID) • Visszahódítás – R! (NI) 	Republikánusok – LR (EPP) <i>(Régóta a Fidesz partnerei, de mára már szorosabbnak tűnik a Fidesz-RN kapcsolat. Bár a Fidesz és az LR álláspontja több témában különbözik, közös kapocs a bevándorlásellenesség.)</i>
Görögország	Görög Megoldás – EL (ECR)	
Hollandia	<ul style="list-style-type: none"> • Szabadságpárt – PVV (ID) • JA21 (ECR) • Fórum a Demokráciáért – FvD (ECR) 	
Horvátország	<ul style="list-style-type: none"> • Horvát Szuverenisták – HS (ECR) • Haza Mozgalom – DP (-) 	Horvátország Kulcsa (korábbi név: Emberi Pajzs – KH; NI)
Írország		
Lengyelország	<ul style="list-style-type: none"> • Jog és Igazságosság – PiS (ECR) <i>(Bár valamennyire megromlott a kapcsolat az Ukrajna elleni orosz háborúban elfoglalt Kreml-barát magyar álláspont miatt, ennek mértéke és hatása még nem pontosan látható.)</i> • Szolidaritás Lengyelország – SP (ECR) 	Republikánus Párt – RP (ECR)
Lettország	Nemzeti Szövetség – NA (ECR)*	

Litvánia	Litvániai Lengyelek Választási Akciója – Keresztény Családok Szövetsége – LLRA (ECR)*	
Luxemburg		
Málta		
Németország		<i>Alternatíva Németországnak – AfD (ID) (Bár a politikai pozíciókat tekintve a két párt közel áll egymáshoz, a Fidesznek nincs kapcsolata az AfD-vel, mert az veszélyeztetné a német mainstream pártokkal, és elsősorban a konzervatív uniópártokkal való kapcsolatot, másrészt a magyar-német viszonyt is.)</i>
Olaszország	<ul style="list-style-type: none"> • Olaszország Testvérei – Fdi (ECR) • Liga (ID) 	<i>Hajrá, Olaszország! – FI (EPP) (Bár továbbra is jó a személyes viszony Orbán és Berlusconi között, a pártok mára eltávolodtak egymástól, részben a FI EU- pártisága miatt. Esetleges irányváltása esetén azonban felmelegedhet a kapcsolat.)</i>
Portugália		
Románia	Romániai Magyar Demokrata Szövetség – RMDSZ (EPP)	
Spanyolország	Vox (ECR)	
Svédország		<i>Svédországi Demokraták – SD (ECR) Az SD kevésbé aktív az EU-s populista radikális és szélsőjobboldali együttműködésben, a Fidesszel sincs szoros kapcsolatban, talán a mérséklődési taktika miatt is.</i>
Szlovákia	<ul style="list-style-type: none"> • Irány – Szlovák Szociáldemokrácia – Smer (SD) • Szlovák Patrióta – PATRIOT (NI) • Köztársaság – HR (NI) 	
Szlovénia	Szlovén Demokrata Párt – SDS (EPP)	

* Az adott párt EP-képviselői egyik szavazáson sem vettek részt 2022. szeptember 15-én, így az álláspontjuk ismeretlen a kérdésben.

Ha a jogállamiság kérdésében vett támogatás és az ideológiai közelség, illetve szimpátia mellett megvizsgáljuk a közvetlen kapcsolatok gyakoriságát is, akkor azt látjuk, hogy a Fidesz legszorosabb szövetségesei, illetve akikkel legszorosabban dolgozik egy régóta áhított szövetség kialakításán, a lengyel PIS, a spanyol Vox⁶³, az olasz Liga⁶⁴ és Fdi⁶⁵, a francia RN⁶⁶, és korábban gyakoriak voltak a találkozások az Osztrák Szabadságpárt⁶⁷ és a holland Szabadságpárt⁶⁸ vezetőivel is – utóbbi 2022. augusztusban magyar állami kitüntetést is kapott⁶⁹. De épülnek a kapcsolatok a cseh SPD-vel⁷⁰ és a belga Flamand Érdekekkel⁷¹ is, ahogy az Észt Konzervatív Néppárt képviselőivel is volt több találkozó, amikor a párt a kormány tagja volt⁷². Stratégiai partner továbbá a szlovén SDS, Csehországban Andrej Babiš⁷³ és természetesen az RMDSZ.

Orbán Viktor pragmatizmusára jó példa, ahogy a régi barátja és példaképe, Silvio Berlusconi vezette Hajrá, Olaszország!-gal meglevő szoros kapcsolatát gyakorlatilag lecserélte a Ligával és az FDI-vel való kapcsolatokra. Ez egyrészt összefüggött a Fidesz irányváltásával és az EPP-ből való távozásának

folyamatával, amiért a két párt mára politikailag eltávolodott egymástól⁷⁴, de azzal is, hogy megváltoztak az erőviszonyok az olasz populista jobboldalon, és először Salvini, majd Meloni emelkedett ki a mezőnyből⁷⁵. Szintén a pragmatizmus jele volt, amikor a francia RN-nel épülő kapcsolatok mellett Orbán meghívta magához Eric Zemmour francia tévésztárt, a szélsőjobboldali Visszahódítás alapítóját, akinek népszerűsége akkoriban jelentősen erősödött, és úgy tűnt, hogy akár Marine Le Pen is fenyegetheti.⁷⁶ És bár a Fidesznek hagyományosan a Republikánusok voltak a partnerei a „francia jobboldalon”, belátták, hogy a Nemzeti Tömörülés a „legerősebb jobboldali párt” az országban, ezért 2021 májusától elkezdtek felépíteni velük a kapcsolatokat⁷⁷, ami odáig jutott, hogy 2021. októberben Orbán Viktor már Budapesten méltatta Marine Le Pen a migrációval és globalizációval szemben kritikus tábor kialakításában szerzett érdemeiért⁷⁸, majd a Mészáros Lőrinc érdekeltségébe tartozó Magyar Kereskedelmi Bank 10,6 millió eurós hitelt folyósított neki.⁷⁹

Az országok sorában kivételt képez Németország. Bár az AfD az ID-frakció harmadik legnagyobb pártja, szimpatizál is a Fidesz politikájával⁸⁰, és a két párt egy frakcióban ül az Európa Tanácsban⁸¹, még sincs közöttük kétoldalú kapcsolat. Ennek oka, hogy az AfD továbbra is politikai karanténban van Németországban, és a főszósbeli pártok, elsősorban is a két konzervatív párt, a CDU és a CSU, súlyos incidensként, gyakorlatilag hadüzenetként értékelné az AfD-vel való kapcsolatépítést. Valószínűleg hasonló okból a többi európai populista és szélsőjobboldali párt is idegenkedik az AfD-től, „mérgező kapcsolatként” tartva őket számon.⁸² Ezzel pedig az Orbán-kormány a maradék jóindulatot is elveszítené a német jobboldalon. Sőt, Orbán Viktor szerint még az államközi kapcsolatokra is kihatással lenne, ezért kénytelenek feláldozni az AfD-vel való kapcsolatokat.⁸³ Márpedig a Fidesznek továbbra is vannak kapcsolatai a főszósbeli német konzervatívok között, elsősorban a CDU-ban. A konzervatív német pártalapítványokkal való együttműködés mellett jelzi ezt az is, hogy a CDU 23 EP-képviselőjéből „csak” 18-an szavazták meg az ún. Delbos-Corfield jelentést, 2-en tartózkodtak, 3-an pedig nem szavaztak.⁸⁴ Amikor pedig Orbán Viktor és Szijjártó Péter egy gazdasági delegáció élén 2022. októberben Berlinben járt, CDU-s képviselőkkel is találkoztak.⁸⁵

3.2. Befolyásépítés az USA-ban

A 2010-es évek első felétől már biztosan voltak az Orbán-rezsimnek kapcsolatai amerikai ultrakonzervatív, abortusz- és genderellenes szervezetekkel, köszönhetően az olyan nemzetközi eseményeken való részvételnek, mint a Családok Világkongresszusának találkozói, a One of Us és a Politikai Hálózat az Értékekért eseményei, a budapesti Demográfiai Csúcsok, és más rendezvények.⁸⁶ Magyarország azonban főleg 2015 után lett érdekes az amerikai konzervatívok számára, amikor az Orbán-kormány radikálisan bevándorlásellenes politikát kezdett folytatni, terjesztette a „nagy lecserélődés” (great replacement) összeesküvés-elméletet, ami elterjedt az amerikai szélsőjobb és a republikánus párt egy részében is⁸⁷, valamint megépítette a déli határkerítést. Ez utóbbi különösen rezonált Donald Trump 2016-os kampányüzenetével, miszerint falat épít az USA déli határára, és Mexikóval fizetteti ki az árát.

Szintén növelhette Orbán Viktor reputációját az amerikai republikánusok és elsősorban Trump és hívei körében, hogy hivatalban levő kormány- és államfők közül a magyar miniszterelnök fejezte ki elsőként támogatását Trump mellett 2016 júliusában.⁸⁸ Számítása az lehetett, hogy Trump elnöksége egyrészt globálisan felerősíti majd a populista hullámot, másrészt védelmet jelent majd jogállami, emberi jogi kérdésekben, és segíthet kitörni a külpolitikai elszigeteltségből. Hozzájárulhatott a magyar-amerikai kapcsolatok alakulásához a magyar származású Gorka Sebestyén is, aki Donald Trump nemzetbiztonsági tanácsadója volt 2017 nyaráig, és aki korábban Orbán Viktor tanácsadója is volt.⁸⁹ A magyar kormány 2018 és 2019 folyamán több amerikai lobbiszervezetet (Policy Impact Strategic Communications, Barnes&Thornburg, Munk Policy & Law, Greenberg Traurig) is megbízott, hogy segítsenek a kétoldalú kapcsolatok megerősítésében, a kormány megítélésének javításában a Fehér Házban és az amerikai külügyminisztériumban, szenátusi lobbizásban, kormányzati ügyek és médiamegjelenések koordinálásában, és kifejezetten Szijjártó Péter külügyminiszter megjelenésében

a Fox Newson.⁹⁰ Az erőfeszítések jutalma Orbán és Trump 2019. májusi személyes találkozója volt a Fehér Házban.⁹¹

Trump elnöksége alatt váltak szorosra a kapcsolatok a Fidesz és holdudvara, valamint az amerikai Republikánus Párt és főleg annak trumpista szárnya között. Ennek egyik jele az volt, hogy az Alapjogokért Központ vezetői, Szánthó Miklós és Kovács István először 2020-ban vettek részt a CPAC konferencián. Onnantól kezdve rendszeresen megjelentek a CPAC rendezvényein, hogy aztán 2022 májusában Budapestre hozzák, amire Trumpot⁹² és más magasrangú republikánus politikusokat is meghívtak.⁹³ A kapcsolatok Trump hivatalból történt 2021. januári távozása után sem vesztek intenzitásukból, amiben nagy szerepe lehetett Tucker Carlson Magyarországról szóló adásainak is a Fox Newson 2021 nyarán, ami nagy médiafigyelmet generált. Carlson a Mathias Corvinus Collegium meghívására⁹⁴ érkezett Budapestre, csakúgy, mint a rádiós műsorvezető Dennis Prager⁹⁵. Szintén hozzájárulhatott Orbán amerikai imázsának épüléséhez, hogy sikeres politikai vezető, aki sokadszorra vezette győzelemre közösségét 2022-ben, miközben előzetesen sokan szoros eredményt tippeltek. Ezt az érdeklődést kívánta meglovagolni a magyarországi és dallasi CPAC-en elmondott beszédével is, amiben az amerikaiak figyelmébe ajánlotta a siker 12 pontos receptjét.⁹⁶ Ahogy az európai populista és szélsőjobboldali pártok együttműködése során is óvatosan csak a közös témákra koncentrálnak, és a nézetkülönbségek nehezítik és lassítják is a szövetségépítést, az amerikai és a magyar populista radikális szereplők közötti kapcsolatoknak az alapja is a „közös halmaz”: kiválasztják azokat a témákat, amelyek mindkét fél számára szimpatikusak, amelyek kölcsönösen rezonálnak, és azokra fókuszálnak. Így történhet meg, hogy az amerikai republikánusokat nem ijeszti el például az erős állami beavatkozáson és kontrollon alapuló orbáni gazdaságpolitika. Ez azért is fordulhat elő, mert az amerikai politika, társadalom és gazdaság nézőpontjából Magyarország távoli és kevésbé jelentős ország, így keveset is tudnak róla. Ez az ismerethiány pedig könnyen kitölthető azzal a mítosszal, hogy Magyarország egy hagyományokat tisztelő, konzervatív, keresztény ország, ahol a kormány „megállította” a migrációt, támogatja a családokat, és emiatt a globális baloldal és liberálisok támadásának van kitéve.⁹⁷

A már említett Tucker Carlson és Dennis Prager mellett az Orbán-kormány és holdudvarának az alábbi amerikai szereplőkkel van közvetlen kapcsolata:

- Steve Bannon, a szélsőjobboldali Breitbart médiacég alapítója és Trump elnök volt tanácsadója, akivel Orbán Viktor is találkozott 2018-ban, amikor Budapesten tartott beszédet.⁹⁸
- William Barr, Trump elnök igazságügyi minisztere.⁹⁹
- David Cornstein volt magyarországi amerikai nagykövet, Donald Trump régi barátja, aki 2022 áprilisában ismét Magyarországon járt.¹⁰⁰
- Patrick J. Deneen politikatudós, egyetemi professzor, aki 2019-ben Magyarországon járt könyve bemutatóján, találkozott Orbán Viktorral és Orbán Balázssal is. 2021-ben kiállt az ún. gyermekvédelmi törvény mellett.¹⁰¹
- Rod Dreher, a The American Conservative vezető szerkesztője és bloggere, aki az MCC meghívására, a Danube Institute pénzügyi támogatásával vendégoktató volt Magyarországon 2021-ben.¹⁰²
- Paul Gosar, arizonai kongresszusi képviselő, aki fanatikusan támogatja Orbánt, és 2019-ben megtámadott egy demokraták által benyújtott határozatot, ami a magyar demokratikus értékek gyengüléséről szólt.¹⁰³
- Jared Kushner, Trump volt főtanácsadója, akit Szijjártó Péter 2022 szeptemberében a Magyar Érdemrend középkeresztjével tüntetett ki a magyar-amerikai kapcsolatok megerősítése és a közel-keleti béke érdekében végzett munkájáért.¹⁰⁴
- Connie Mack, volt floridai kongresszusi képviselő, aki 2014-2018 között 1,4 milliárd forintot megbízás keretében lobbizott a magyar kormány érdekében.¹⁰⁵

- Mark Meadows, aki Trump alatt a Fehér Ház kabinetfőnöke volt, és élőben vett részt a budapesti CPAC-en.¹⁰⁶
- Mick Mulvaney, Trump elnök kabinetfőnöke és Joe Grogan, korábbi elnöki tanácsadó.¹⁰⁷
- Gladden Pappin, gender- és LMBTQI-ellenes politikatudós, egyetemi professzor, aki 2021-ben az MCC vendégoktatója volt, és részt vett a PnfV által szervezett budapesti IV. Transzatlanti Csúcstalálkozón.¹⁰⁸
- David Reaboi, tanácsadó, lobbista, újságíró és nemzetbiztonsági szakértő, aki Varga Judit imázsát segítette javítani az USA-ban.¹⁰⁹
- Rick Santorum, korábbi republikánus elnökjelölt, aki részt vett a budapesti CPAC-en.¹¹⁰
- Jeff Sessions, Trump igazságügyminisztere, főállamügyész, aki kulcsszerepet játszott a Trump-adminisztráció bevándorlás-politikájának kialakításában.¹¹¹
- Russ Vought, Trump elnök bizalmasa, aki a Biden-adminisztráció megalakulását követően megalapította a Center for Renewing America nevű think tanket.¹¹²
- Chad Wolf, Trump egykori belbiztonsági minisztere.¹¹³

3.3. Befolyásépítés a Nyugat-Balkánon

A Nyugat-Balkán egyes országaiban legkésőbb 2017-től feltűnően és nagymértékben jelentek meg magyar magán- vagy állami befektetések. Ezek általában gazdaságilag előnyös vagy a határon túli magyarokat segítő összegekként voltak beállítva. Céljuk valójában inkább politikai szövetségek kiépítése és azok megerősítése, illetve a szövetségesek támogatása volt.

3.3.1 Szlovénia és Észak-Macedónia – befolyásolás és média

Szlovéniában és Észak-Macedóniában Fidesz-közeli üzletemberek magáncégei kezdték el 2017-ben felvásárolni a helyi, Orbán-szövetséges politikus támogatására alkalmas médiumokat. A két országban jellemzően ugyanazok a Habony Árpádhoz köthető emberek és cégek – elsősorban az MTVA korábbi munkatársai, Schatz Péter és Adamik Ágnes – végezték a befektetéseket.¹¹⁴ Emellett a szintén Habony Árpádhoz kötődő V4NA „hírgyűjtemény” is jelen volt a két országban.¹¹⁵ A médiavásárlások célja Észak-Macedóniában Nikola Gruevszki és pártja, az Belső Macedón Forradalmi Szervezet - Demokratikus Párt a Macedón Nemzeti Egységért (VMRO-DPMNE), Szlovéniában pedig Janez Janša, a Szlovén Demokrata Párt (SDS) elnökének támogatása volt.¹¹⁶ Mindkét vezető a Fideszéhez hasonló témákkal kampányolt, a magyar érdekeltségű helyi sajtó segítségével. Gruevszki 2016-ban Soros- és migráns-ellenességgel¹¹⁷, Janša 2018-ban pedig szintén a migráció témájával¹¹⁸. Orbán Viktor a kampányok során személyes jelenlétével is támogatta mindkét szövetségesét.¹¹⁹ Gruevszki a választásokat elvesztette, majd hivatali visszaélés miatti börtönbüntetése elől 2018-ban Magyarországra szökött¹²⁰. A pártban őt utódló Hristijan Mickoskival Orbán Viktor továbbra is jó kapcsolatot ápol¹²¹. Janša 2018-ban győzött a választásokon¹²², 2022-ben viszont kikapott, miután megpróbálkozott a sajtó függetlenségének megtörésével. Vereségét ezért a „magyar út” ellenzéseként is értelmezték.¹²³ Észak-Macedóniában Gruevszki bukása ellenére is megmaradtak a magyar sajtóbefektetések¹²⁴, bár adócsalás miatt eljárás folyik Schatz ellen, és 2020-ban az Európai Parlament is foglalkozott egy plenáris vitán a témával.¹²⁵ Szlovéniában 2020 óta hatóságilag vizsgálják a magyar befektetéseket.¹²⁶ Schatz 2019-ben megpróbálta magát bevásárolni egy horvát tévécsatornába is.¹²⁷

3.3.2 Régi szövetség Szerbiában

Szerbiában Aleksandar Vučić, a Szerb Haladó Párt (SNS) elnöke 2014-es hatalomra kerülése óta szoros stratégiai és gazdasági kapcsolatot ápol Magyarországgal és Orbán Viktorral¹²⁸. Témaik nagy részében jól megértik egymást, közös befektetéseik vannak¹²⁹. A magyar állam által 2012-ben létrehozott és 2019-ben hatalmas veszteséggel bezárt¹³⁰ kereskedőház-hálózatának szerb részét a Vučić- és SNS-közeli médiaügynökség üzemeltette 2016-tól, 2019-ben már havi 12,6 millió forintból.¹³¹ Nagy mennyiségű magyar állami pénzt kapott és osztott szét a Vajdaságban¹³² a Vajdasági Magyarok

Szövetsége (VMSZ), amely a Fidesz fontos mobilizáló ereje a határon túl, és évek óta Vučić pártjának szövetségese.

3.3.3 Új szövetséges Boszniában

A bosznia-hercegovinai befolyásépítés a Szerb Köztársaságra koncentrálódik, részben nyíltan zajló pénzmozgásokkal történik. Orbán Viktor először 2019-ben találkozott a hozzá hasonlóan oroszbarát Milorad Dodikkal, a boszniai Szerb Köztársaság miniszterelnökével, a Független Szociáldemokraták Szövetsége (SNSD) pártelnökével.¹³³ 2021-es találkozójukon egy szerb kis- és középvállalkozókat támogató magyar fejlesztési alap létrehozásáról állapodtak meg, százmillió euró értékben¹³⁴, a támogatásokat pedig éppen a 2022-es boszniai választások előtti hónapokban osztották szét, többnyire szubjektív és ellenőrizhetetlen kritériumok alapján, egy frissen létrehozott alapítványon keresztül.¹³⁵ Ezzel párhuzamosan, Orbán 2021-es látogatása után egy Fidesz-közeli magyar cég titokban megvette a régió legnagyobb naperőművének 70%-os tulajdonrészét a boszniai szerb entitás nagy villamosenergiás cégétől.¹³⁶ A 2022-es választások végül, a szavazatok újraszámolása után, Dodik győzelmével zárultak.¹³⁷ A magyar kormány többször bejelentette, hogy megvédi Dodikot az ellene kilátásba helyezett EU-s szankcióktól.¹³⁸

3.4. Befolyásépítés a határon túli magyar közösségekben

A 2010-es évek eleje óta hatalmas összegek vándoroltak Magyarországról a határon túli magyar közösségekbe. Ezek elsődlegesen helyi magyar szervezetek támogatására, valamint sport- és médiatámogatásokra mentek, de sokat fordítottak épületvásárlásokra és mezőgazdasági támogatásokra is. A befektetések céljai a következők voltak: 1) a határon túli kettős állampolgárok szavazatának megszerzése a Fidesz számára a magyarországi választásokon; 2) a Fidesz üzeneteinek eljuttatása a határon túli magyarokhoz; 3) a helyi viszonyok befolyásolása a helyi magyar szervezetek és a helyi magyar pártok kontrollján keresztül. A támogatások jelentős része a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.-től (BGA Zrt.) érkezett. Ily módon 2011 és 2021 között Romániába 687,9 millió euró, Szlovákiába 144 millió euró, Szerbiába 143 millió, Horvátországba 26,6 millió euró és Szlovéniába 17,4 millió euró érkezett – az öt országba összesen bő 1 milliárd euró.¹³⁹

3.4.1 Médiabefektetések

A 2020-as évek elejére az Orbán-rezsim szinte teljesen kontroll alá vonta a határon túli magyar nyelvű médiateret. A médiatámogatásra és -vásárlásra költött pénz elsősorban a BGA Zrt.-től érkezett.¹⁴⁰ Bár országonként mindenhol másképp történt a média megszerzése, általában egy az Orbán-rezsimhez kötődő szervezet felel ezekért a felületekért/lapokért. Ilyen például az Erdélyi Médiatér Egyesület¹⁴¹ Romániában vagy a Magyar Nemzeti Tanács¹⁴² Szerbiában. Amíg azonban az előző független a helyi magyar Fidesz-szövetséges párttól, az RMDSZ-től – és eszköze is a magyar kormány részéről az RMDSZ feletti kontroll gyakorlásának¹⁴³ –; utóbbi tulajdonképpen a helyi magyar Fidesz-szövetséges párt, a VMSZ befolyása alatt áll¹⁴⁴. 2022 végén az Erdélyi Médiatér Egyesület alá tartozó Prima Press Kft. bejelentette, hogy a nehéz gazdasági helyzet következtében felfüggesztik az erdélyi nyomtatott magyar sajtó kiadását, és kiderült, hogy a rádiók és online sajtótermékek munkatársainak is több mint felét elküldik.¹⁴⁵

3.4.2 Sportbefektetések

A határon túli sportklubokhoz 2011 és 2020 között nagyjából 233 millió euró közvetlen magyar állami támogatás érkezett¹⁴⁶, emellett a MOL is fektetett be a területen¹⁴⁷. Hogy melyik országban ez pontosan milyen összegeket jelentett, azt nehéz összegezni, de például csak Erdélyben 2016 és 2022 között 83 millió eurót fektetett a magyar kormány sportklubokba (labdarúgás és jégkorong)¹⁴⁸. Emellett érkeztek még támogatások Szlovákiába, Szlovéniába, Szerbiába és Ukrajnába is.¹⁴⁹ A legtöbb támogatás stadionok, foci pályák, sportcentrumok, lelátók, kollégiumok, kiszolgáló épületek finanszírozására érkezett.¹⁵⁰ Állami részről ezek forrása elsősorban a BGA Zrt. és a Magyar Labdarúgó-

szövetség¹⁵¹ volt, de érkezett pénz alapítványon keresztül is¹⁵². A sportbefektetések csak Horvátországban zajlottak kizárólag magánpénzből, ahol Mészáros Lőrinc fektetett milliárdokat az NK Osijek eszéki labdarúgó klubba.¹⁵³

3.4.3 Épületvásárlások

A határon túli épületvásárlások alapvetően a Közép-európai Épített Örökség Megőrző Alapítvány (KEÉÖMA) köré csoportosulnak, amelyet 2021 elején hozott létre a magyar kormány, örökségvédelmi céllal. A KEÉÖMA közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítvány, melyet egy Fidesz-közeli kuratórium vezet.¹⁵⁴ Az alapítvány indulásakor kapott az államtól két céget 15,2 milliárd forint értékben és 600 millió forintot, majd később még 24 milliárd forintot.¹⁵⁵ Az alapítvány a tulajdonában levő cégeken és azok leányvállalatain keresztül vásárol fel épületeket elsősorban Romániában, Horvátországban, Szerbiában és Szlovákiában¹⁵⁶. 2021 végére az alapítvány vagyona bő 60 milliárd forintot tett ki¹⁵⁷, és a négy országban 16 épület tartozott a tulajdonába, melyek között található szőlő, földterület, fürdő, villa, kastély és több szálló is¹⁵⁸. 2021 őszén a magyar kormány 400 millió eurós befektetési alapból mezőgazdasági területeket tervezett venni a határon túli régiókban, de a szlovák külügy nehezményezésére végül elálltak a tervtől.¹⁵⁹

4. Javaslatok

- **A kapcsolat- és befolyásépítés során intézményekre és kormányokra, nem pedig rövid távú pártérdekek és ideológiai közelség alapján kiválasztott politikai szereplőkre kell fókuszálni.** A jelenlegi kormányzati nemzetközi kapcsolatépítés nem intézményeken, hanem egyes pártokon és politikusokon keresztül zajlik, ami instabilitást okoz a nemzetközi viszonyokban és egy-egy választási eredménytől függően rángatja Magyarország érdekérvényesítési lehetőségeit (lásd pl. az Amerikai Egyesült Államokhoz fűződő viszonyt). Az országnak ezzel a gyakorlattal szemben egyértelműen az lenne az érdeke, hogy a mindenkori kormányokkal és a diplomáciai testületekkel alakuljon ki jó kapcsolat.
- **Fel kell hagyni az orosz érdekek képviselésével, előmozdításával.** Az orosz-ukrán háború után felgyorsult a világrend átalakulása, a kelet-közép-európai térséget pedig fokozottan érintik a geopolitikai változások. Az orosz agresszió jelentette biztonságpolitikai kockázatok hatására egy új kelet-közép-európai erőközpont alakul ki Ukrajna, a balti államok, Lengyelország, illetve egyre inkább Csehország, Szlovákia és Románia részvételével. Ha a magyar kormány nem változtat rövid időn belül az orosz érdekeknek alárendelődő külpolitikáján, akkor ki fog maradni a térséget domináló, érdekeit hatékonyan érvényesítő új kelet-közép-európai blokkból.
- **Vissza kell térni a szövetségi rendszerünkkel kompatibilis külpolitikához, ami megfelel Magyarország biztonsági érdekeinek.** Magyarország nemzetközi kapcsolatait és befolyását egyértelműen rontja, hogy a kormány folyamatosan a saját euroatlanti szövetségi rendszerével szemben politizál, ráadásul az általa egyébként hirdetett pragmatista elvek helyett kifejezetten értékalapon. A nyugati értékek megkérdőjelezése, aláásása elszigeteli az országot a saját szövetségesei körében. Ez nem új lehetőségeket nyit meg az ország előtt, hanem szűkíti a külpolitikai mozgásteret, és olyan kényszerpályára állítja az országot, ami hosszú távon a külpolitikai senkiföldjére vezet.
- **Vétófenyegetések, zsarolás és trollpolitika helyett a nemzeti érdekek konstruktív képviselésére van szükség.** A vétófenyegetések, a zsarolás, a nemzetközi trollpolitika hozhat átmeneti eredményeket, de már középtávon is kontraproduktív: rendszeres alkalmazásával a kormány lerombolja a bizalmat az ország iránt a vele elvileg szövetséges államok körében (EU-ban, NATO-ban), amivel épp a nemzetállami szuverenitást gyengíti, hiszen az általa egyébként bírált föderalista, többségi döntéshozatal irányába taszítja az európai integráció működését.

Hivatkozások

- ¹ „Hogyan váltotta fel a populista veszély a szélsőjobb jelentette fenyegetést?”, 2022. december 5., https://politicalcapital.hu/hireink.php?article_id=3122.
- ² Orbán Viktor beszéde a felcsúti Kastély Óvoda 60. évfordulója alkalmából, 2015. november 9., <https://2015-2019.kormany.hu/hu/a-miniszterelnok/beszedekek-publikaciok-interjuk/orban-viktor-beszede-a-felcsuti-kastely-ovoda-60-evforduloja-alkalmabol>.
- ³ Zoltán Haszán, „Orbán: Ne legyünk Oroszország ellensége”, 444, 2015. március 9., <https://444.hu/2015/03/09/orban-ne-legyunk-oroszorszag-ellensege>.
- ⁴ „Orbán Viktor beszéde a misszióvezetői munkaértekezleten”, Kormányzat, 2015. 10., <https://2015-2019.kormany.hu/hu/a-miniszterelnok/beszedekek-publikaciok-interjuk/orban-viktor-beszede-a-missziovezetoi-munkaertekezleten>.
- ⁵ „»Ha megpróbáltok kirúgni, elpusztítalak benneteket« – Orbán így fenyegette a Néppártot anno”, 24.hu (blog), 2022. január 3., <https://24.hu/kulfold/2022/01/03/orban-viktor-neppart-fenyegetes-manfred-weber/>.
- ⁶ „Orbán eyes strengthening Hungarian-British relations as Rishi Sunak rises to power – EURACTIV.com”, 2022. október 25., https://www.euractiv.com/section/all/short_news/orban-eyes-strengthening-hungarian-british-relations-as-rishi-sunak-rises-to-power/.
- ⁷ „Hogy »ne lökjék Melonit Orbán Viktor karjaiba« – francia–német összhang az olasz választás előtt | Válasz Online”, elérés 2022. december 5., <https://www.valaszonline.hu/2022/09/23/olaszorszag-valasztas-melonis-salvini-berlusconi-orban-eu-elemzes/>.
- ⁸ Zrt HVG Kiadó, „Orbán Viktor 12 pontban foglalta össze a siker receptjét”, hvg.hu, 2022. május 19., https://hvg.hu/itthon/20220519_orban_viktor_cpac_12_pont_a_siker_receptje.
- ⁹ „Les paradoxes de Viktor Orbán”, Bernard-Henri Lévy, 2019. április 17., <https://bernard-henri-levy.com/fr/les-paradoxes-de-viktor-orban/>.
- ¹⁰ Mercédesz Gyükeri, „Orbán: nem az értékek, hanem az érdekek számítanak”, Világgazdaság, 2015. március 9., <https://www.vg.hu/vilaggazdasag-magyar-gazdasag/2015/03/orban-nem-az-ertekek-hanem-az-erdekek-szamitanak>.
- ¹¹ Az „Orbán Viktor” AND „kölcönös tisztelet” keresésre a Google nagyjából 12200 találatot ad ki, jórészt külpolitikai témában, Magyarország és más ország közötti kapcsolatok kontextusában. Elérés: 2022. november 30.
[https://www.google.com/search?q="orbán+viktor"+AND+"kölcönös+tisztelet"&client=opera&tbas=0&ei=NZaHY9JCLY7ikgXL35XQCg&start=10&sa=N&ved=2ahUKEwiYsZaeutb7AhUOsaQKHctvBaoQ8NMDegQIARAY&biw=1560&bih=751&dpr=1](https://www.google.com/search?q=)
- ¹² Népszava, „Orbán Viktor: Nagyon kevés olyan kiemelkedő vezetőt láttam, mint az önök elnöke, Jair Bolsonaro elnök úr”, elérés 2022. november 30., https://nepszava.hu/3171048_orban-viktor-bolsonaro-brazilia-valasztas-kampany.
- ¹³ „Mexikóba utazott Gulyás Gergely és Szánthó Miklós”, telex, 2022. november 19., <https://telex.hu/belfold/2022/11/19/mexikoba-utazott-gulyas-gergely-es-szantho-miklos>.
- ¹⁴ „Népszerűcsere zajlik Európában – miniszterelnok.hu”, 2018. 08., <https://miniszterelnok.hu/10916-2/>.
- ¹⁵ „»Minél jobbra, minél jobban« – A magyar (szélső)jobb 100 évvel Trianon után”, elérés 2022. november 22., https://politicalcapital.hu/konyvtar.php?article_id=2658.
- ¹⁶ Zrt HVG Kiadó, „Landolt Salvini Budapesten, már a határzár mellett van Orbánnal”, hvg.hu, 2019. május 2., https://hvg.hu/itthon/20190502_matteo_salvini_orban_viktor_pinter_sandor_roszke_helikopter_targyalas.
- ¹⁷ „Itthon: Tucker Carlson megnézte a magyar határkerítést és nem mondott igazat | hvg.hu”, elérés 2022. december 1., https://hvg.hu/itthon/20210805_Tucker_Carlson_magyar_hatarkerites.
- ¹⁸ Weronika Grzebalska és mtsai., „Gender as Symbolic Glue: How ‘Gender’ Became an Umbrella Term for the Rejection of the (Neo)Liberal Order – Political Critique [DISCONTINUED]”, elérés 2022. november 22., <http://politicalcritique.org/long-read/2017/gender-as-symbolic-glue-how-gender-became-an-umbrella-term-for-the-rejection-of-the-neoliberal-order/>.
- ¹⁹ Eszter Kováts, *Genderörületek Németországban és Magyarországon* (Budapest: Napvilág Kiadó, 2022).
- ²⁰ „A gender- és LGBTQI-ellenes mozgósítás Magyarországon: kialakulás, szereplők, hálózatok”, elérés 2022. december 1., https://politicalcapital.hu/kereses.php?article_id=3036.
- ²¹ „Az élet: ajándék konferencia programja”, 2012. 24., http://azeletajandek.hu/hu/cikkek/28-az_elet_ajandek_konferencia_programja.html.

- ²² erdelyip, „Összeesküvéshívők és melegátnevelők álltak ki a magyar kormány mellett”, 444, 2013. június 26., <https://444.hu/2013/06/26/osszeeskuves-hivok-es-meleg-atnevelok-a-magyar-kormany-mellett>.
- ²³ „The Weaponization of Culture: Kremlin’s traditional agenda and the export of values to Central Europe”, 2016. augusztus 10., https://politicalcapital.hu/news.php?article_id=66.
- ²⁴ „World Congress of Families”, Southern Poverty Law Center, elérés 2022. december 3., <https://www.splcenter.org/fighting-hate/extremist-files/group/world-congress-families>.
- ²⁵ „Political Network for Values - I Transatlantic Summit NewYork Program 2014”, elérés 2022. december 1., <https://politicalnetworkforvalues.org/wp-content/uploads/2019/04/Program-Summit-I-NewYork-ONU-2014.pdf>.
- ²⁶ Zöldi Blanka, „Orbán folytatja a balkáni hódítást. Barátainak kedves cégek viszik tovább a kereskedőházakat”, *Direkt36* (blog), 2019. december 16., <https://www.direkt36.hu/orban-folytatja-a-balkani-hoditast-baratainak-kedves-cegek-viszik-tovabb-a-kereskedohazakat/>.
- ²⁷ Bálint Szalai, „A trafikosztásra emlékeztet, ahogy Orbánék támogatását kezelik a radikális boszniai szerbek”, *Szabad Európa*, 2022. szeptember 22., <https://www.szabadeuropa.hu/a/dodik-orban-palyazat-bosznia-szerb-tamogatas/32020955.html>.
- ²⁸ „Az MKB adott hitelt Marine Le Pen kampányára”, *24.hu* (blog), 2022. március 9., <https://24.hu/kozelet/2022/03/09/mkb-hitel-szelsojobb-le-pen-kampany/>.
- ²⁹ Zrt HVG Kiadó, „Mégsem vesz határon túli termőföldeket a magyar állam a szlovák tiltakozás után”, *hvg.hu*, 2021. október 12., https://hvg.hu/ingatlan/20211012_Megsem_vesz_hataron_tuli_termofoldeket_a_magyar_allam_a_szlovak_k_ulyug_tiltakozasa_utan.
- ³⁰ „A horvát miniszterelnök megvétőzna egy Orbán-közeli biznisszt”, *euronews*, 2022. szeptember 5., <https://hu.euronews.com/2022/09/05/a-horvat-miniszterelnok-megvetozna-egy-orban-kozeli-biznisszt>.
- ³¹ Zrt HVG Kiadó, „Tiborc István cége vette meg Mészáros Lőrinc ausztriai szállodáit”, *hvg.hu*, 2021. október 19., https://hvg.hu/kkv/20211019_tiborc_istvan_hotel_meszaros_lorinc_ausztria_szalloda.
- ³² „Novák Katalin egyeztetés Marine Le Pannel”, 2021. december 4., <https://www.facebook.com/novak.katalin.official/posts/pfbid02ba3h3CZrNY783HEQznYuKBQvQKR5BGiiE98VmA7J7xxKbYwgZokTUdk4D4pXdvo3l>; „Novák Katalin találkozó Santiago Abascallal”, 2021. november 17., <https://www.facebook.com/novak.katalin.official/posts/pfbid048ZpPF1xygWjg3CbJuyxnp7AqQcFsRYgkqrh45s4Kqk3YjYKJzKXXHakBfHPyl>; „Novák Katalin találkozója Giorgia Melonival”, 2021. augusztus 28., <https://www.facebook.com/novak.katalin.official/posts/pfbid035cqiJ96hND3Cfqp8YMZiVfF5aCNVkiYingvqxt9SmSm2ZvG3AgWsovML8SQwRFHzi>; Népszava, „Novák Katalin állítja, hogy ő és a brazil elnök, Jair Bolsonaro a béke követői”, elérés 2022. november 30., https://nepszava.hu/3163027_novak-katalin-jair-bolsonaro-beke-kovetei.
- ³³ „Orbán Balázs CPAC”, 2022. augusztus 1., <https://www.facebook.com/orbanbalazsandras/posts/pfbid0xqMh5v3n3SVwYKvHAit2mNrwwqNFbS6ziCyWUBa3qV2yXZVgHa8eU7s1sGBsvEBLI>.
- ³⁴ „Orbán Balázs National Conservatism Conference Brussels”, 2022. március 22., <https://www.facebook.com/orbanbalazsandras/posts/pfbid0226HqLXjt81XnaesqHac4JkqonZYVo3HoPU4YLCuNhejoqJGeDCZPQ3BxbVT926Tol>.
- ³⁵ „Varga Judit - Beszéd az Identitás és Demokrácia pártcsalád konferenciáján”, 2022. június 23., <https://www.facebook.com/VargaJuditMinisterofJustice/posts/pfbid02b6CURX7Kdwjf5tEVM7ngqThzuT8johkqbgREKYJcHD2yDN73niofhXXy1imU1RBTI>; „Varga Judit - Találkozó Santiago Abascallal, a VOX elnökével”, 2021. november 15., <https://www.facebook.com/VargaJuditMinisterofJustice/posts/pfbid02kMwyvDnV6HjLBft5gD3oUnPgrnswkBiowhNzfZqrEzXMYwUWCgKNy4tBVh5KDdkgI>.
- ³⁶ „Varga Judit - Találkozó Trump elnök igazságügyi miniszterével, William Barral”, 2022. október 24., <https://www.facebook.com/VargaJuditMinisterofJustice/posts/pfbid033kPtAteVvPXYPKgj5B8A44FpRxmWxf1Jz7HLnrwxWyNjx4i2puZdBGfakai2A3kl>; „Varga Judit - Munkamegbeszélés Trump elnök bizalmasával, Russ Vought-al”, 2022. október 25., <https://www.facebook.com/VargaJuditMinisterofJustice/posts/pfbid02RY4ndwwmFZxJT9gC5mavEVRkYao1HovQgmU1q94W2PvrE4ToYESw9VjqN2DKWrNal>.

- ³⁷ „Szijjártó Péter - Találkozó Tomio Okamuraival”, 2022. augusztus 30., <https://www.facebook.com/szijjarto.peter.official/posts/pfbid0ihQczHVsqfsax7wdoQQFuB9ZsmeNKGdZ5yJQR5ivo3uheKe6CrZ7hE2BgXtbB3UI>.
- ³⁸ „Szijjártó Péter - Találkozó Andrej Babišsal”, 2022. augusztus 30., <https://www.facebook.com/szijjarto.peter.official/posts/pfbid02CX6ZJuTmS7uTTE8A1hvpv5V7YVRFsiiFnkGFuAWHjnpVH34vuTK4yLFMRsTTw1S1DI>.
- ³⁹ „Raivis Dzintars - Orbán Viktor gratuláló levele”, 2021. július 7., <https://www.facebook.com/raivis.dzintars/posts/pfbid02Tn8oZKqLwbclPbecqbEq7gHT7DUe1L6aJ6tvtyHJ8nbw236LHYnomVSA27YUKh8UI>.
- ⁴⁰ „Nem talált fogást a Telexen a Megafon, mi viszont rajta vagyunk, hogy megtudjuk, milyen pénzből működnek”, telex, 2022. március 30., <https://telex.hu/belfold/2022/03/30/jogeros-megafon-per-honnan-van-penzuk-kozerdeku-adatigenyles-kerdesek>.
- ⁴¹ „Rogánék küldték a milliárdokat, kormányközeli álcivilek rejtett támogatására költötték | atlatszo.hu”, 2021. szeptember 28., <https://atlatszo.hu/kozpenz/2021/09/28/roganek-kuldték-a-milliardokat-kormanykozeli-alcivilek-rejtett-tamogatasara-koltottek/>.
- ⁴² „KULTÚRHARC ÉS HEGEMONIA – A KERESZTFRONTOK KORA”, Liget Műhely, 2018. december 1., <https://ligetmuhely.com/liget/kulturharc-es-hegemonia-a-keresztfrontok-kora/>.
- ⁴³ Ákos Keller-Alánt, „Újraszervezné a brüsszeli jobboldalt a Fidesz”, Szabad Európa, 2021. 02., <https://www.szabadeuropa.hu/a/fidesz-brusszel-jobboldal-ujraszervezeseuropai-unio/31080348.html>.
- ⁴⁴ „Partnerek - Konrad Adenauer Alapítvány Magyarországi Irodája”, Alapítvány Magyarországi Irodája, elérés 2022. december 3., <https://www.kas.de/hu/web/ungarn/partnerek>; e.V Hanns-Seidel-Stiftung, „Partnereink - Hanns Seidel Alapítvány Magyarországi Irodája”, elérés 2022. december 3., <https://hungary.hss.de/hu/magyarorszag-tevekenyseguenk/partnereink/>.
- ⁴⁵ „Wilfried Martens Centre for European Studies - Activity Report 2021”, Martens Centre, 2022. március 31., <https://www.martenscentre.eu/publication/activity-report-2021/>.
- ⁴⁶ „Közép Európai Sajtó és Média Alapítvány”, elérés 2022. december 2., <https://cepmf.hu/>.
- ⁴⁷ „Közpénzből éheznek az elismerésre: így vándorolnak a milliárdok a kormány kedvenc szakértőjéhez”, telex, 2021. november 25., <https://telex.hu/belfold/2021/11/25/kozpenz-milliardok-a-kormany-szakertoire-alapjogokert-kozpont-batthyany-lajos-alapitvany>.
- ⁴⁸ „Milliárdos költségvetési támogatást is kaptak a KEKVA-k az ingatlanok mellé | atlatszo.hu”, 2022. február 9., <https://atlatszo.hu/kozpenz/2022/02/09/milliardos-koltsegvetesi-tamogatast-is-kaptak-a-kekvak-az-ingatlanok-melle/>.
- ⁴⁹ „Nagyon színvonalas, de kezd kínos lenni, hogy oda tartoztam: a kormányközeli elitképző belülről”, telex, 2021. január 15., <https://telex.hu/belfold/2021/01/15/nagyon-szinvonallas-megis-kezd-kinos-lenni-hogy-oda-tartoztam-a-kormanykozeli-elitkepzo-belulrol>.
- ⁵⁰ „A gender- és LMBTQI-ellenes mozgósítás Magyarországon”.
- ⁵¹ „Brussels Needs a Hungarian Think Tank”, *POLITICO* (blog), 2022. november 1., <https://www.politico.eu/article/viktor-orban-hungary-brussels-needs-a-hungarian-think-tank-democracy-eu-mcc/>.
- ⁵² Zsuzsanna Fazekas, „Mit csinál a Batthyány Alapítvány?”, *Magyarnarancs.hu*, 2020. augusztus 13., <https://magyarnarancs.hu/belpol/kozpenz-konrad-ezustjei-131497>.
- ⁵³ „Anti-gender and anti-LGBTQI mobilisation in Hungary”, *Political Capital*, 2022., https://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/bejegyzesek/Zinc%20gender%202022/Short%20Report_Anti-gender%20and%20anti-LGBTQI%20mobilisation%20in%20Hungary_PolCap_2022-07-21.pdf.
- ⁵⁴ „Katalin Novák, until Now Leader of the Political Network for Values, Is Elected as the New President of Hungary”, elérés 2022. december 2., <https://politicalnetworkforvalues.org/en/2022/03/katalin-novak-until-now-leader-of-the-political-network-for-values-is-elected-as-the-new-president-of-hungary/>.
- ⁵⁵ Czinkóczi Sándor, „A kormány 38 millióval támogatja az együttműködést Novák Katalin nemzetközi szervezetével”, 444, 2020. május 15., <https://444.hu/2020/05/15/a-kormany-38-millioval-tamogatja-az-egyuttmukodest-novak-katalin-nemzetkozi-szervezetevel>.
- ⁵⁶ „Egymilliárdot pumpáltak át az Orbánék által épített balkáni médiába. Gruevszki ellenfelei vizsgálni kezdték a gyanús pénzmozgást”, 444, 2020. február 28., <https://444.hu/2020/02/28/egymilliardot-pumpaltak-at-az-orbanek-által-epített-balkani-mediaba-gruevszki-ellenfelei-vizsgalni-kezdték-a-gyanus-penzmozgast>.

⁵⁷ „Macedóniában is médiavásárlásokba kezdett az orbáni propagandagépezet | atlatszo.hu”, 2018. május 8., <https://atlatszo.hu/kozpenz/2018/05/08/macedoniaban-is-mediavasarlásokba-kezdet-t-az-orbani-propagandagepezet/>.

⁵⁸ „The Weaponization of Culture”.

⁵⁹ „CPAC Hungary”, elérés 2022. december 4., <https://www.cpachungary.com/>.

⁶⁰ „IV TRANSATLANTIC SUMMIT BUDAPEST 2022 – Political Network for Values”, elérés 2022. december 4., <https://politicalnetworkforvalues.org/en/what-we-do/transatlantic-summit/transatlantic-summit-iv-budapest-2021/>.

⁶¹ „Hogyan váltotta fel a populista veszély a szélsőjobb jelentette fenyegetést?”

⁶² parameter.sk, „Dúl a politikai szerelem Fico és Orbán minisztere között, a Smer elnöke »kiérdelemli a magyar emberek tiszteletét«”, 2022. december 6., <https://parameter.sk/node/676240>.

⁶³ „Orbán Viktor - Találkozó Santiago Abascallal, a spanyol VOX elnökével”, 2021. május 27.,

<https://www.facebook.com/orbanviktor/posts/pfbid0oMV8yBsqDreN3Xwczft9u1TPbi17yFEF7xawpTLDUP8VH YtiLNBYH4LZPJAdgWKSf>; „Szijjártó Péter - Találkozó Santiago Abascallal”, 2021. október 7.,

<https://www.facebook.com/szijjarto.peter.official/posts/pfbid021tc6p5d6dLaWbaK35dstsSeM5pexvQ61anFtn C1k6DVt3hKRhTfGZ8vWwsBVmtvDI>; „Novák Katalin - Orbán Viktor és Santiago Abascal, a spanyol VOX elnökének találkozója”, 2021. november 17.,

<https://www.facebook.com/novak.katalin.official/posts/pfbid03xQp66kEAFZVdEP7mKBGbzZEo6Budf26gWoBe KnHjFgusTwiXBFYCeaz9GDV96KCl>.

⁶⁴ Zrt, „Landolt Salvini Budapesten, már a határázár mellett van Orbánnal”; *Orbán: Salvini az én hősöm*, elérés

2018. december 14., <https://www.youtube.com/watch?v=zfYKr5ztP2Q>; „Orbán Balázs - Orbán Viktor

tárgyalása Matteo Salvinnal és Mateusz Morawieckivel”, 2021. 04.,

<https://www.facebook.com/orbanbalazsandrás/posts/pfbid02jjUQvzyxhNmc7LbuaKBGnVHQKZtDkbgQWjVBiH B9uwhPoTUZK28W1Kezwh1pN9gxl>; „Novák Katalin - Egyeztetés Lorenzo Fontanaval, a Lega egyik vezető politikusával”, 2021. 02.25.,

<https://www.facebook.com/novak.katalin.official/posts/pfbid0vTKL6DLrGMNjY4xc8VGqgHeFVRCC2iH5bxB4G DmqH2zXiuu1qY6NoZjRFQn8u9Nul>.

⁶⁵ „Novák Katalin - Tárgyalás Giorgia Melonival”, 2021. 02.23.,

<https://www.facebook.com/novak.katalin.official/posts/pfbid02KR2Q1YaeoZockC15pcXyHfMbbpjBagKdtUDnD VpvVVbMerzZcMMQXKBC7Jgr7hYHf>; „Novák Katalin . Orbán Viktor és Giorgia Meloni Találkozója”, 2021.

augusztus 28.,

<https://www.facebook.com/novak.katalin.official/posts/pfbid0225CYNyULWxpK6z7rRMVZ3aaj9W7AeZqrDR w3QizsVton38tAupVqKviUpsivm86l>; Népszava, „Orbán Viktor ezúttal levélben küldte elismerését Giorgia Meloninak, de azért nem biztos, hogy határtalan lesz a barátság”, elérés 2022. november 25.,

https://nepszava.hu/3173721_giorgia-meloni-nyitobeszed-orban-viktor-gratulacio; „Itthon: Orbán beszédét

énekelve és tapsolva szakították félbe Rómában | hvg.hu”, 2019. 02.21.,

https://hvg.hu/itthon/20190921_Orban_viktor_atreju.

⁶⁶ „Novák Katalin - Ismerkedő beszélgetés a Nemzeti Tömörüléssel”, 2021. május 4.,

<https://www.facebook.com/novak.katalin.official/photos/a.646993832066519/3711890925576779/?type=3>;

„Novák Katalin egyeztetés Marine Le Pennel”; Zrt HVG Kiadó, „Orbán és Le Pen Budapesten: »Új európai csoportosulás van kialakulóban«”, hvg.hu, 2021. október 26.,

https://hvg.hu/itthon/20211026_Orban_Viktor_Marine_Le_Pen.

⁶⁷ „Kurz vs. Strache: Das Kanzler-Duell”, 2017. október 10.,

<https://www.oe24.at/oesterreich/politik/wahl2017/kurz-vs-strache-das-kanzler-duell/303417095>; „Orbán az osztrák szélsőjobb vezérét tartja a jövő emberének”, elérés 2018. december 14.,

<https://vs.hu/kozelet/osszes/orban-az-osztrak-szelojobb-vezeret-tartja-a-jovo-emberenek-1014>.

⁶⁸ Márk Herczeg, „Orbán már másodszor találkozott titokban Geert Wildersszel”, 444, 2018. január 30.,

<https://444.hu/2018/01/30/orban-mar-masodszor-talalkozott-titokban-geert-wildersszel>; Origo, „Orbán Viktor Geert Wildersszel találkozott”, <https://www.origo.hu/>, 2020. július 31.,

<https://www.origo.hu/itthon/20200731-orban-wilders.html>.

⁶⁹ „Magyar állami kitüntetését kapott a szélsőjobb holland politikus, Geert Wilders”, telex, 2022. augusztus 23., <https://telex.hu/belfold/2022/08/23/magyar-kozlony-allami-kituntetesek-geert-wilders-klaus-mangold-puskas-tolmacsa>.

⁷⁰ „Szijjártó Péter - Találkozó Tomio Okamuraival”; „Szijjártó Péter - Megbeszélés Tomio Okamuraival”, 2022. 08. 30.,

<https://www.facebook.com/szijjarto.peter.official/posts/pfbid0iXFch9E92Nqd4F9Bj85bizuiMc2cPRE2L9npbJLU2cRAETyPGPmfDRiY8ezwAcVUI>.

⁷¹ „Orbán Viktor fogadta Tom Van Griekent, a belgiumi Flamand Érdek párt elnökét – miniszterelnok.hu”, 2022. 0 20., <https://miniszterelnok.hu/orban-viktor-fogadta-tom-van-griekent-a-belgiumi-flamand-erdek-part-elnoket/>.

⁷² „Észt konzervatív politikusokkal tárgyalt Orbán Viktor – miniszterelnok.hu”, elérés 2022. december 4., <https://miniszterelnok.hu/eszt-konzervativ-politikusokkal-targyalt-orban-viktor/>; „Orbán Viktor az észti miniszterelnök-helyettessel tárgyalt – miniszterelnok.hu”, 2019. 0 8., <https://miniszterelnok.hu/orban-viktor-az-eszt-miniszterelnok-helyettessel-targyalt/>.

⁷³ „Szijjártó Péter - Találkozó Andrej Babišsal”.

⁷⁴ Adnkronos, „Berlusconi: "Orban eletto ma non è punto riferimento”, Adnkronos, 2022. szeptember 18., https://www.adnkronos.com/berlusconi-orban-eletto-non-e-punto-riferimento_3rNzadw8OrEE1IqOSeoYcK.

⁷⁵ fák, „Orbán: Berlusconi a legjobb barátom, Salvini Európa legfontosabb embere”, 2019. május 1., https://index.hu/kulfold/2019/05/01/orban_berlusconi_a_legjobb_baratom_salvini_europa_legfontosabb_embere/.

⁷⁶ „Viktor Orbán Rolls out the Red Carpet for Marine Le Pen’s Firebrand Rival”, *POLITICO* (blog), 2021. szeptember 24., <https://www.politico.eu/article/viktor-orban-meeting-eric-zemmour/>.

⁷⁷ „Novák Katalin - Ismerkedő beszélgetés a Nemzeti Tömörüléssel”.

⁷⁸ Zrt, „Orbán és Le Pen Budapesten”.

⁷⁹ „Az MKB adott hitelt Marine Le Pen kampányára”.

⁸⁰ Júlia Kozics, „A német AfD reagált Orbán Viktor kijelentéseire, békülni szeretne”, 2022. október 28., <https://index.hu/belfold/2022/10/28/nemetorszag-afd-part-jobboldal-fidesz-orban-viktor/>.

⁸¹ Imola Kiss, „Novák Katalin: Attól még, hogy a Fidesz az AfD-vel ül egy frakcióban az Európa Tanácsban, nincs velük kapcsolatuk”, 444, 2021. április 20., <https://444.hu/2021/04/20/novak-katalin-attol-meg-hogy-a-fidesz-az-afd-vel-ul-egy-frakcioban-az-europa-tanacsban-nincs-veluk-kapcsolatuk>.

⁸² Zrt, „Orbán és Le Pen Budapesten”.

⁸³ Tibor Horváth, „Orbán Viktor: Év végén felszabadíthatják a nekünk járó pénzt”, 2022. október 24., <https://index.hu/kulfold/2022/10/24/orban-viktor-interju-budapester-zeitung-europai-unio-europai-bizottsag/>.

⁸⁴ „Elfogadott szövegek - Az Unió alapértékei Magyarország általi súlyos megsértésének egyértelmű kockázata - 2022. szeptember 15.”, Európai Parlament, elérés 2022. december 4., https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0324_HU.html.

⁸⁵ „Szijjártó Péter - Találkozás CDU-s képviselőkkel”, 2022. október 10., <https://www.facebook.com/szijjarto.peter.official/posts/pfbid0QUFmkAankKfzYa7vrQC3fv1RMsSqkbc8hfPoWYHyqwrhCRR3UiTVVSShuDfsmxHSL>.

⁸⁶ „Anti-gender and anti-LGBTQI mobilisation in Hungary”.

⁸⁷ Flora Garamvolgyi és Julian Borger, „Orbán and US Right to Bond at CPAC in Hungary over ‘Great Replacement’ Ideology”, *The Guardian*, 2022. május 18., szak. World news, <https://www.theguardian.com/world/2022/may/18/cpac-conference-budapest-hungary-viktor-orban-speaker>.

⁸⁸ Tamás Mészáros, „Orbán a világon elsőként állt be Trump mögé”, 2016. július 23., http://index.hu/belfold/2016/07/23/orban_a_vilagon_elsokent_allt_be_trump_moge/.

⁸⁹ „Hungarian Trump Aide Sebastian Gorka Leaves White House”, *Hungary Today* (blog), 2017. augusztus 31., <https://hungarytoday.hu/hungarian-trump-aide-sebastian-gorka-leaves-white-house-94446/>.

⁹⁰ Garamvolgyi Flóra, „Újabb lobbihullámot indított Orbán”, 2019. augusztus 3., https://nepszava.hu/3045417_ujabb-lobbihullamot-inditott-orban.

⁹¹ „Donald Trump és Orbán Viktor találkozója”, miniszterelnok.hu, 2019. 0 13., <https://miniszterelnok.hu/donald-trump-es-orban-viktor-talalkozoja/>.

⁹² Flora Garamvolgyi és Shaun Walker, „Viktor Orbán Invites Trump to Hungary to Boost Re-Election Campaign”, *The Guardian*, 2022. február 11., szak. World news, <https://www.theguardian.com/world/2022/feb/11/donald-trump-hungary-prime-minister-viktor-orban-reelection>.

⁹³ „A gender- és LMBTQI-ellenes mozgósítás Magyarországon”.

- ⁹⁴ Zrt HVG Kiadó, „Húszmillió ajándék volt az MCC számára, hogy Tucker Carlson beszélt a fesztiváljukon”, hvg.hu, 2021. augusztus 12., https://hvg.hu/itthon/20210812_tucker_carlson_mcc_fox_news.
- ⁹⁵ „Harmincezer dollárt fizetett az MCC a nyári fesztiválján fellépő konzervatív amerikai médiacelebnek | atlatszo.hu”, 2022. január 19., <https://atlatszo.hu/kozugy/2022/01/19/harmincezer-dollar-fizetett-az-mcc-a-nyari-fesztivaljan-fellepo-konzervativ-amerikai-mediacelebnek/>.
- ⁹⁶ Zrt HVG Kiadó, „A budapesti után a dallasi CPAC-et is Orbán Viktor nyitja”, hvg.hu, 2022. július 11., https://hvg.hu/itthon/20220711_A_budapesti_utan_a_dallasi_CPACet_is_Orban_Viktor_nyitja.
- ⁹⁷ „Orbán Balázs - Orbán Viktor és Donald Trump tárgyalása”, 2022. augusztus 2., <https://www.facebook.com/orbanbalazsandras/posts/pfbid02fuENMojhJXcoxR6jwqtiGkQz66fwyViNVsqormQMbtvyKkUERhPr2PnacYdEqKHL>.
- ⁹⁸ „Anti-gender and anti-LGBTQI mobilisation in Hungary”.
- ⁹⁹ „Varga Judit - Találkozó Trump elnök igazságügyi miniszterével, William Barral”.
- ¹⁰⁰ „Novák Katalin - Találkozó David Cornsteinnel”, 2022. április 25., <https://www.facebook.com/novak.katalin.official/posts/pfbid02fTnWAatCza7aPjDwLzFGhfAnnnE2xWMfXSfM6LeLsXw7iQW4JR1rMs3R7JmUZ87EI>.
- ¹⁰¹ „Anti-gender and anti-LGBTQI mobilisation in Hungary”.
- ¹⁰² „Anti-gender and anti-LGBTQI mobilisation in Hungary”.
- ¹⁰³ Népszava, „Arizonai Orbán-simogató”, 2019. szeptember 4., https://nepszava.hu/3048755_arizonai-orban-simogato.
- ¹⁰⁴ MTI, „Szijjártó Péter Állami Kitüntetés Adott Át Jared Kushnernek New Yorkban”, <https://kormany.hu>, 2022. szeptember 23., <https://kormany.hu/hirek/szijjarto-peter-allami-kituntetes-adott-at-jared-kushnernek-new-yorkban>.
- ¹⁰⁵ Garamvölgyi, „Újabb lobbihullámot indított Orbán”.
- ¹⁰⁶ Flora Garamvölgyi és Julian Borger, „Trump Shares CPAC Hungary Platform with Notorious Racist and Antisemite”, *The Observer*, 2022. május 21., szak. World news, <https://www.theguardian.com/world/2022/may/21/trump-shares-cpac-hungary-platform-racist-antisemite>.
- ¹⁰⁷ „Novák Katalin - Találkozó Mick Mulvaneyvel és Joe Grogannel”, 2022. 0 7., <https://www.facebook.com/novak.katalin.official/posts/pfbid02MFj7zKNRQjJo5ZDXhnJcR42MN3a7L3midoKRK9L5YzWE7sXr6UBvQDSEjvJbP6I>.
- ¹⁰⁸ „Anti-gender and anti-LGBTQI mobilisation in Hungary”.
- ¹⁰⁹ „Anti-gender and anti-LGBTQI mobilisation in Hungary”.
- ¹¹⁰ „Varga Judit - Találkozó Rick Santorummal”, 2022. 0 26., <https://www.facebook.com/VargaJuditMinisterofJustice/posts/pfbid027rurZDAeAbjRueKnrrdqTnL1ej94ULFGBguJwpkuwPHD7GgbD3m9FWNdhaiZxwYjl>.
- ¹¹¹ „Varga Judit - Találkozó Jeff Sessions-zel”, 2021. 0 7., <https://www.facebook.com/VargaJuditMinisterofJustice/posts/pfbid02i8kiNARQMCQ8gw74M8FtQmPwJgd63Gv9yA53nmUcGHU3kkg4a3mpKBrSdFeXeEBQI>.
- ¹¹² „Varga Judit - Munkamegbeszélés Trump elnök bizalmasával, Russ Vought-al”.
- ¹¹³ „Varga Judit - Találkozás Chad Wolffal”, Facebook.com, 2022. október 24., <https://www.facebook.com/VargaJuditMinisterofJustice/posts/pfbid02CcD5R9ELmYSAwCkzA4DhavQnnhSxjcvsfT4Br4uSvJaaSKFXWRLLorr1j9zMoRrml>.
- ¹¹⁴ „Két éve épül a külföldi Habony-birodalom, és hol van még a vége”, *24.hu* (blog), 2019. február 28., <https://24.hu/kulfold/2019/02/28/habony-arpad-szlovenia-horvatorszag-macedonia-schatz-peter-orban-viktor/>.
- ¹¹⁵ Sarkadi Nagy Márton, „V4NA: Regional Disinformation Tool or Money Down the Drain?”, In: Hungarian Capital In Foreign Media, International Press Institute, 2022, <https://ipi.media/wp-content/uploads/2022/02/hu.pdf>.
- ¹¹⁶ Sinisa Jakov Marusic, „Hungary’s Media Expansion in Slovenia and North Macedonia”, In: Hungarian Capital In Foreign Media, International Press Institute, 2022, <https://ipi.media/wp-content/uploads/2022/02/hu.pdf>.
- ¹¹⁷ Cvetkovszka Keller-Alánt Ákos, „Barátom, Gruevszki”, *Magyararancs.hu*, 2018. november 15., <https://magyararancs.hu/kulpol/baratom-gruevszki-111237>.
- ¹¹⁸ Keller-Alánt Ákos, „Barátom, Janša”, *Magyararancs.hu*, 2018. április 22., <https://magyararancs.hu/kulpol/baratom-jana-110047>. „Szlovén lap: Orbánék pénzelik ottani szövetségésük

---

kampányát”, *24.hu* (blog), 2018. május 27., <https://24.hu/kulfold/2018/05/27/szloven-lap-orbanek-penzelik-ottani-szovetsegesuk-kampanyat/>.

¹¹⁹ Keller-Alánt Ákos, „Barátom, Janša”, *Magyararancs.hu*, 2018. április 22., <https://magyararancs.hu/kulpol/baratom-jana-110047.>, „Szlovén lap”. „Orbán komcsizva kampányolt a barátjáért, aki Tito-pólóban feszített fiatalon”, *24.hu* (blog), 2018. május 15., <https://24.hu/kulfold/2018/05/15/orban-komcsizva-kampanyolt-a-baratjaert-aki-tito-poloban-feszített-fiatalon/>.

¹²⁰ „Térképre tettük, hogyan szökött Nikola Gruevszki Macedóniából Magyarországra | *atlatszo.hu*”, 2018. november 21., <https://atlatszo.hu/adat/2018/11/21/terkepre-tettuk-hogyan-szokott-nikola-gruevszki-macedoniabol-magyarorszagra/>.

¹²¹ „Мицкоски доби поддршка за локалните избори од Орбан на средбата во Будимпешта”, *Фокус*, 2021. november 21., <https://fokus.mk/mitskoski-dobi-poddrshka-za-lokalnite-izbori-od-orban-na-sredbata-vo-budimpeshta/>

¹²² „Slovenian Nationalist Party Set for Power after Winning Election”, *The Guardian*, 2018. június 4., szak. World news, <https://www.theguardian.com/world/2018/jun/03/anti-immigration-party-leads-exit-poll-in-slovenian-election>.

¹²³ „Slovenia Election: Liberal Newcomer Robert Golob Defeats Populist PM”, *The Guardian*, 2022. április 24., <https://www.theguardian.com/world/2022/apr/24/opposition-slovenian-liberal-party-on-course-for-landslide-win-say-exit-polls>.

¹²⁴ Sinisa Jakov Marusic, „Hungary’s Media Expansion in Slovenia and North Macedonia”, In: *Hungarian Capital In Foreign Media*, International Press Institute, 2022, <https://ipi.media/wp-content/uploads/2022/02/hu.pdf>.

¹²⁵ Sinisa Jakov Marusic, „Hungary’s Media Expansion in Slovenia and North Macedonia”, In: *Hungarian Capital In Foreign Media*, International Press Institute, 2022, <https://ipi.media/wp-content/uploads/2022/02/hu.pdf>.

¹²⁶ „What next for Hungarian-Owned Media in Slovenia? (Delo)”, *International Press Institute* (blog), 2022. június 2., <https://ipi.media/what-next-for-hungarian-owned-media-in-slovenia-delo/>.

¹²⁷ „Miért kell Orbánéknak egy zágrábi tévé? Csak nem a horvát Bayer Zsolt miatt?”, *azonnali.hu*, 2019. február 22., https://azonnali.hu/cikk/20190222_miert-kell-orbaneknak-egy-zagrabi-teve-csak-nem-a-horvat-bayer-zsolt-miatt.

¹²⁸ Zöldi Blanka, „Orbán folytatja a balkáni hódítást. Barátainak kedves cégek vizik tovább a kereskedőházakat”, *Direkt36* (blog), 2019. december 16., <https://www.direkt36.hu/orban-folytatja-a-balkani-hoditast-baratainak-kedves-cegek-vizik-tovabb-a-kereskedohazakat/>., „Szerb befektetésre buzdít Orbán Viktor”, *profit7.hu*, 2016. november 21., <http://profit7.hu/kereskedelem/szerb-befektetesre-buzdit-orban-viktor>.

¹²⁹ Bíró-Nagy András és James Hare, „Understanding the Orbán-Vučić Relationship”, *Policy Solutions*, 2020. november 11., http://www.policysolutions.hu/en/news/511/understanding_the_orban-vucic_relationship.

¹³⁰ Zrt HVG Kiadó, „Több mint 9 milliárdos veszteséget hoztak össze működésük alatt a kereskedőházak”, *hvg.hu*, 2019. május 16., https://hvg.hu/gazdasag/20190516_Tobb_mint_9_milliardos_veszteseget_hoztak_ossze_mukodesuk_alatt_a_kereskedohazak.

¹³¹ Zöldi Blanka, „Orbán folytatja a balkáni hódítást. Barátainak kedves cégek vizik tovább a kereskedőházakat”, *Direkt36* (blog), 2019. december 16., <https://www.direkt36.hu/orban-folytatja-a-balkani-hoditast-baratainak-kedves-cegek-vizik-tovabb-a-kereskedohazakat/>.

¹³² „Megint a Fidesznek kampányol a milliárdokkal kitömött Vajdasági Magyar Szövetség | *atlatszo.hu*”, 2019. május 20., <https://atlatszo.hu/2019/05/20/megint-a-fidesznek-kampanyol-a-milliardokkal-kitomott-vajdasagi-magyar-szovetseg/>.

¹³³ „Orban: Poštujemo BiH, ali želimo bolju saradnju s RS”, *Radio Slobodna Evropa*, 2019. június 18. <https://www.slobodnaevropa.org/a/30005785.html>.

¹³⁴ Milorad Milojević, „Detalji Orbánovog ekonomskog programa za Republiku Srpsku”, *Radio Slobodna Evropa*, 2021. december 9., <https://www.slobodnaevropa.org/a/madjarska-republika-srpska-dodik-orban-fondovi/31601307.html>.

¹³⁵ Bálint Szalai, „A trafikosztásra emlékeztet, ahogy Orbánék támogatását kezelik a radikális boszniai szerbek”, *Szabad Európa*, 2022. szeptember 22., <https://www.szabadeuropa.hu/a/dodik-orban-palyazat-bosznia-szerb-tamogatas/32020955.html>.

- ¹³⁶ Bálint Szalai, „A trafikosztásra emlékeztet, ahogy Orbánék támogatását kezelik a radikális boszniai szerbek”, Szabad Európa, 2022. szeptember 22., <https://www.szabadeuropa.hu/a/dodik-orban-palyazat-bosznia-szerb-tamogatas/32020955.html>.
- ¹³⁷ „Újraszámolták a szavazatokat, a boszniai szerb vezetőt, Dodikot hozták ki győztesnek”, Szabad Európa, 2022. október 28., <https://www.szabadeuropa.hu/a/ujraszamoltak-a-szavazatokat-a-boszniai-szerb-vezetot-dodikot-hoztak-ki-gyoztesnek/32105617.html>.
- ¹³⁸ Zeljko Trkanjec, „Hungarian Foreign Minister: We Will Veto EU Sanctions against Dodik”, www.euractiv.com, 2021. december 20., https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/hungarian-foreign-minister-we-will-veto-eu-sanctions-against-dodik/.
- ¹³⁹ „Létszükséglet és befolyásépítés: ömlenek a magyar milliárdok a határon túlra”, uj szo.com, 2021. március 6., <https://uj szo.com/kozelet/letszukseget-es-befolyasepites-omlenek-a-magyar-milliardok-a-hataron-tulra>.
- ¹⁴⁰ „Hungarian Capital In Foreign Media”, International Press Institute, 2022, <https://ipi.media/wp-content/uploads/2022/02/hu.pdf>.
- ¹⁴¹ Sipos Zoltán, „Évi ötmillió euróból hízik az erdélyi magyar média kis gömböce”, *Átlátszó Erdély* (blog), 2021. július 28., <https://atlatszo.ro/szabad-sajto/media/evi-otmillio-eurobol-hizik-az-erdelyi-magyar-media-kis-gomboce/>.
- ¹⁴² Keller-Alánt Ákos, „Exportált orbánizmus 2.: Bevált receptek”, Magyarnarancs.hu, 2020. május 6., <https://magyarnarancs.hu/kulpol/bevalt-receptek-126996>.
- ¹⁴³ Sipos Zoltán, „Évi ötmillió euróból hízik az erdélyi magyar média kis gömböce”, *Átlátszó Erdély* (blog), 2021. július 28., <https://atlatszo.ro/szabad-sajto/media/evi-otmillio-eurobol-hizik-az-erdelyi-magyar-media-kis-gomboce/>.
- ¹⁴⁴ Keller-Alánt Ákos, „Exportált orbánizmus 2.: Bevált receptek”, Magyarnarancs.hu, 2020. május 6., <https://magyarnarancs.hu/kulpol/bevalt-receptek-126996>.
- ¹⁴⁵ „Tucatjával rúgják ki az embereket az erdélyi KESMA-ból”, *Magyar Hang*, 2022. november 5., <https://hang.hu/hataron-tul/tucattjaval-rugjak-ki-az-embereket-az-erdelyi-kesma-bol-147983>.
- ¹⁴⁶ „A magyarországi szerepvállalás hatása a határon túli hivatásos klublabdarúgásra”, Előadás kivonat, 2022/2, *Magyar Sporttudományi Szemle*, 23. évf. 96. szám, <http://www.jgypk.u-szeged.hu/download.php?docID=130789>.
- ¹⁴⁷ „Ferencváros of Felvidék: Viktor Orbán’s Beloved Football Supported by Millions from Budapest”, hungarianmoney.eu, elérés 2022. december 2., <http://hungarianmoney.eu/icjk-ferencvaros-of-felvidek/>.
- ¹⁴⁸ „How Viktor Orban Is Using Sports To Expand Hungary’s Influence Abroad”, Radio Free Europe, 2022. augusztus 7., <https://www.rferl.org/a/hungary-orban-sport-influence-romania/31977287.html>.
- ¹⁴⁹ „HUNGARIAN MONEY”, hungarianmoney.eu, elérés 2022. december 2., <http://hungarianmoney.eu/>.
- ¹⁵⁰ „Megszereztük, feldolgoztuk és nyilvánosságra hozzuk a határon túli fociakadémiák támogatásáról szóló szerződéseket | atlatszo.hu”, 2018. december 11., <https://atlatszo.hu/kozpenz/2018/12/11/megszereztuk-feldolgoztuk-es-nyilvanossagra-hozzuk-a-hataron-tuli-fociakademiak-tamogatasarol-szolo-szerzodeseket/>.
- ¹⁵¹ „Megszereztük, feldolgoztuk és nyilvánosságra hozzuk a határon túli fociakadémiák támogatásáról szóló szerződéseket | atlatszo.hu”.
- ¹⁵² „How Viktor Orban Is Using Sports To Expand Hungary’s Influence Abroad”, Radio Free Europe, 2022. augusztus 7., <https://www.rferl.org/a/hungary-orban-sport-influence-romania/31977287.html>.
- ¹⁵³ „Mészáros Lőrinc hiába látszik tulajdonosnak, hivatalosan csak főtámogató Eszéken | G7 - Gazdasági sztorik érthetően”, 2021. január 18., <https://g7.hu/vallalat/20210118/meszaros-lorinc-hiaba-latszik-tulajdonosnak-hivatalosan-csak-fotamogato-eszeken/>.
- ¹⁵⁴ „Összesen 16 külföldi ingatlanja van a közpénzzel kitömött alapítványnak, amit Szijjártó Péter helyettese vezet | atlatszo.hu”, 2021. december 8., <https://atlatszo.hu/kozpenz/2021/12/08/osszesen-16-kulfoldi-ingatlanja-van-a-kozpenzzel-kitomott-alapitvanynak-amit-szijasrt-peter-helyettese-vezet/>.
- ¹⁵⁵ „Már 60 milliárdos vagyona van a Kárpát-medencében ingatlanokat vásárló kormányközeli alapítványnak | atlatszo.hu”, 2022. július 27., <https://atlatszo.hu/kozugy/2022/07/27/mar-60-milliardos-vagyona-van-a-karpat-medenceben-ingatlanokat-vasarlo-kormanykozeli-alapitvanynak/>.
- ¹⁵⁶ Kapitán Péter, „Hungary is buying real estate in Slovakia through an unassuming company”, *VSQUARE.ORG* (blog), 2021. október 22., <https://vsquare.org/hungary-is-buying-real-estate-in-slovakia-through-an-unassuming-company/>.
- ¹⁵⁷ „Már 60 milliárdos vagyona van a Kárpát-medencében ingatlanokat vásárló kormányközeli alapítványnak | atlatszo.hu”.
- ¹⁵⁸ „Összesen 16 külföldi ingatlanja van a közpénzzel kitömött alapítványnak, amit Szijjártó Péter helyettese vezet | atlatszo.hu”.
- ¹⁵⁹ Zrt, „Mégsem vesz határon túli termőföldeket a magyar állam a szlovák tiltakozás után”.